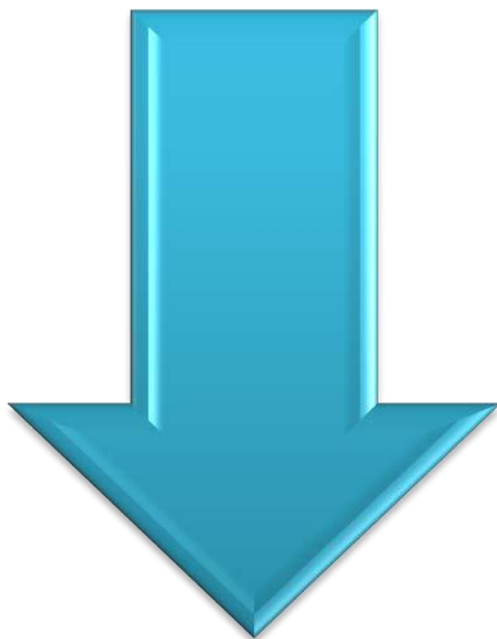
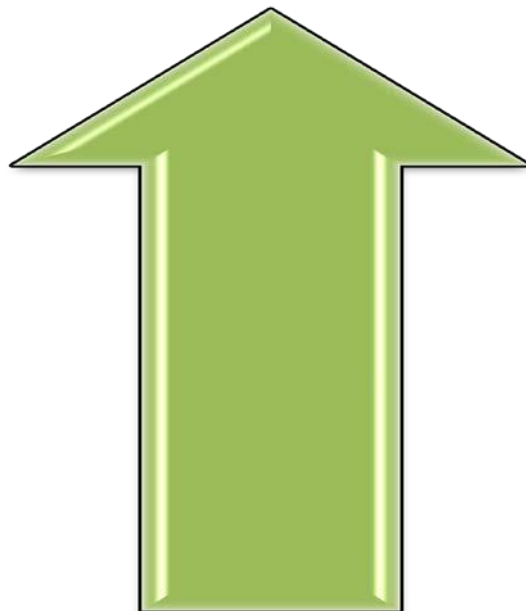

ОПШТИНА КУМАНОВО

ВОДИЧ ЗА ИНВЕСТИТОРИ НА ОПШТИНА КУМАНОВО
Куманово, 2026год.

Водичот е подготвен од страна на вработени во Одделение за стратешко планирање, креирање политики и локален локален економски развој (ЛЕР).

Инвеститорите заинтересирани за инвестиции во Општина Куманово преку водичот ќе имаат можности за реализирање на успешни инвестиции, потпомогнати, пред сè од конкурентните предности на регионот.

Почитувани,

Локалната самоуправа на Општина Куманово како и во изминатиот така и во наредниот период доследно продолжува кон имплементирање на новите надлежности кои ги добива со процесот на децентрализација, но сега со зголемен интензитет особено кон локалниот економски развој. Како општина формиравме Одделение за стратешко планирање, креирање политики, следење и локален економски развој (ЛЕР). Ги изработивме сите потребни стратешки документи , а најбитниот предуслов за економски развој - управување со градежно неизградено државно земјиште го исполнивме.

Во оваа прилика би ги истакал сите потенцијали на нашата Општина која се вбројува како најповолна дестинација за инвестирање во рамките на Република Македонија. Геостратешката положба (близината на патните правци коридорите 8 и 10), природните потенцијали, постоечката инфраструктура (патна , комунална , гранични примени , постоечки царински терминали, близина на железница и близина на Меѓународен Аеродром Скопје), како и богатата понудата на млада и перспективна работна сила , се наши предности и силна страна за потенцијално инвестирање.

Наша предност еи овој „Водич за инвеститори“, со кој би сакале навремено и објективно да ги информираме потенцијалните домашни и странски инвеститори за условите и услугите кои ги нудат пред се локалните институции и организации кои имаат надлежност во развојот на економијата , за инвестирање во “Гринфилд” (Greenfield) зони , “Браунфилд” (Brownfield) објекти и во слободни производствени капацитети кои се продаваат или изнајмуваат.

Голема чест и задоволство ќе претставува Вашата одлука за отпочнување бизнис во нашата општина, каде јас , како градоначалник , Советот на Општина Куманово и целокупната администрација , Ви стоиме на услуга.

Со почит ,
Градоначалник на Општина Куманово

Содржина

I ПРОФИЛ НА ОПШТИНА КУМАНОВО	6
1. ОПШТИ ПОДАТОЦИ	6
1.1. Геостратешка положба на Општина Куманово	6
1.2. Природни ресурси	6
2. НАСЕЛЕНИЕ	9
2.1. Трендови и проекции на население	9
3. ИНФРАСТРУКТУРА	11
3.1. КОМУНАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА	11
3.3. СИСТЕМ ЗА СНАБДУВАЊЕ СО ЕНЕРГЕНСИ	13
3.4. СОЦИЈАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА	14
4. ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ	15
4.2. Земјоделско производство	16
4.3. Сточарство	20
4.4. Општи информации за рурален развој	21
4.5. Локален Економско Социјален Совет – ЛЕСС на општина Куманово	22
4.6. Занаетчиство и традиционални занаети	23
4.7. Анализата на капацитетите во угостителството	25
4.8. Чевларска индустрија	26
4.9 Трговија	26
4.10. Прехрамбена индустрија	26
4.11. Штедилници , осигурителни компании, банки и пошти	26
5. ЈАВНИ ПРЕТПРИЈАТИЈА	27
5.1. Јавно Претпријатие ВОДОВОД Куманово	27
5.2. ЈП Чистота и зеленило Куманово	27
5.3 .ЈП Пазаришта Куманово	27
5.4. ЈП Куманово паркинг	27
5.5. ЈП Куманово План	27
II БИЗНИС ОПКРУЖУВАЊЕ	28
1. ЧОВЕЧКИ РЕСУРСИ – РАБОТНА СИЛА	29
1.1. УСТАВНО - ПРАВНИ РАМКИ	30
2. ДАНОЦИ ВО Р.С.М	37
III ПОТЕНЦИЈАЛИ ЗА ИНВЕСТИРАЊЕ ВО ОПШТИНА КУМАНОВО	44
1. Преглед на економската состојба	44
1.1. Економска состојба во Р.С.М	44
1.2. Клима за инвестирање во Општина Куманово	49

2. МОЖНОСТИ ЗА “ГРИНФИЛД” (Greenfield) ИНВЕСТИЦИИ ВО ОПШТИНА КУМАНОВО	51
2.1. ИНФОРМАЦИИ ЗА ИНДУСТРИКА ЗОНА - ОД УРБАНИСТИЧКИОТ ПЛАН ВОН НАСЕЛЕНО МЕСТО ГОРНО КОЊАРЕ за Стопански комплекс на село Горно Коњаре м.в. „Новине“ и м.в. „Речица“	51
3. Нумерички показатели за градежни парцели согласно изготвен геодетски елаборат	53
4. Информации за детален урбанистички план за дел од У.Е. “Индустија”, урбан блок 78 -Куманово...	66
4.1. Географска и геодетска местоположба на планскиот опфат.....	66
4.2. Опис и образложение на планските решенија	67
5. МОЖНОСТИ ЗА “БРАУНФИЛД” (Brownfield) ИНВЕСТИЦИИ ВО ОПШТИНА КУМАНОВО	67

РЕЗИМЕ

Со цел да одговориме на голем број на прашања од типот каде е општина Куманово? До кој степен на развој е оваа општина? Кои се нејзините потенцијали? Или да одговориме на прашањата од типот каде да се обратиме ако сакаме да регистрираме фирма? Каде да се обратиме ако имаме потреба од купување земјиште во индустриска зона ? по која цена и слично , тимот од одделението за ЛЕР на Општина Куманово го изготви овој „Водич за инвеститори“, со цел на брзо и навремено доставување на одговори на горе поставените прашања.

Во тој контекст овој водич е креиран како алатка за потенцијалните инвеститори да можат брзо и навремено да дојдат до вистинските корисни и релевантни податоци и информации.

„Водичот за инвеститори “ на Општина Куманово има три поглавја , а нивната намена е:

- I. **Првото поглавје** е профил на општината со цел доловување на реалната слика што е општина Куманово до кој степен е развиена и со кои предиспозиции располага . Во него ќе се најдат кратки и интересни информации за: природните , економски и културни потенцијали.
- II. **Второто поглавје** е легислатива и потребна документација за потенцијалните инвеститори, се со цел водење низ олеснетите процедури за регистрирање на компанија, а содржи и полезни информации за даноци , такси и олеснувања за инвеститори.
- III. **Во Третото поглавје** потенцијалните инвеститор ќе имаат можност да добијат конкретни информации за расположливи капацитети во форма на “Гринфилд” (Greenfield) и “Браунфилд” (Brownfield) инвестиции.

„Водичот за инвеститори “ на Општина Куманово е подготвен од Одделението за стратешко планирање, креирање политики, следење и ЛЕР на Општина Куманово .

Водичот е подготвен за информативни потреби, но не претставува замена за официјалната база на законски акти , ниту за употребата на професионални правни совети и анализи при носењето на одлуки. Одделението за ЛЕР при Општина Куманово вложи напори да обезбедат точни, доследни и што е можно посеопфатни податоци во Водичот.

I ПРОФИЛ НА ОПШТИНА КУМАНОВО

1. ОПШТИ ПОДАТОЦИ

1.1. Геостратешка положба на Општина Куманово

Општина Куманово е лоцирана во североисточниот дел на Република Северна Македонија, на самата крстосница на Коридор 10 кој ја поврзува Р. Северна Македонија со Р. Србија и Р. Грција преку магистралниот пат Е4 и Коридор 8 кој ја поврзува со Р. Бугарија и Р. Албанија. Зафаќа површина од 509,48 км². Дел од територијата се карактеризира како погранична т.е. се граничи со Р.Србија и на нејзина територија е граничниот премин Табановце (13,5км од влез на Куманово), а на само 28,7 км се наоѓа и граничниот премин Пелинце. Во непосредна близина се и границите премини со Косово (63км)и Бугарија – граничен премин Деве Баир(89км).

1.2. Природни ресурси

1.2.1. Планини

Околината на Куманово е богата со различни видови пејзажи: планини, долини и кањони. Тие се формирани како резултат на тектонски движења на земјиштето во различни геолошки периоди. Станува збор за следниве планини: Скопска Црна Гора, Руен и Козјак, од кои Руен спаѓа во ниските планини, додека другите две се со средна височина. Западно од Куманово, каде се наоѓаат ограноци на Скопска Црна Гора, највисокиот врв е Рамно, со височина од 1.651 м, додека источно од Куманово се ограноците на Градичка Планина, со височина од 790 м. На север се наоѓаат ограноци од планината Руен, со врвот Рун кој е висок 968 м. Источно од планината Руен се наоѓа планината Козјак, со највисок врв од 1.326 м. Кумановската долина спаѓа во рамките на централниот дел на регионот, со височина од 200 м. Разновидните видови на земјиште овозможуваат одгледување на различни култури.

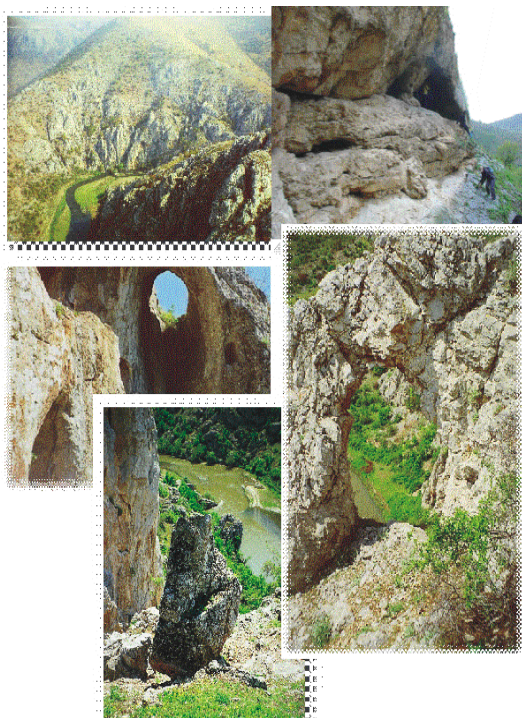
1.2.2. Бислимска клисура – потенцијал за инвестиции за развој на туризмот

Во непосредна близина на градот Куманово, низводно од вливот на Кумановка во Пчиња, природата ја изградила прекрасната Бислимска клисура, која по своите карактеристики е меѓу најинтересните во Република Северна Македонија. За клисурата и нејзините богатства малкумина знаат, иако станува збор за природна реткост која е оддалечена само 5 км од градот. Под името Бислимска клисура, е опфатен делот помеѓу ридот Краста од западната и ридот Голиќ од источната страна, односно длабоко всечената долина на реката Пчиња од с. Доброшане до с. Пчиња.

Клисурата е долга само 7 км, но и на така мала должина има многу што да се види. Во народот овој простор се нарекува едноставно “Бислим” и асоцира на каменлив и мистериозен простор каде ретко кој поминува. Според сознанијата, името најверојатно потекнува од средновековното село кое се простирало во средишниот дел од клисурата, а кое се раселило кон крајот на 16 или 17 ти век т.е. за време на турското владеење. Иако доста интересен, сега овој локалитет се посетува само од мал број авантуристи, истражувачи и излетници.

1.2.3. Локалитети

Китке

Локалитет Китке е на 1.3 км спротиводно од с.Пчиња, на левата (источна) долинска страна, околу 20-60 м над реката. Од с. Пчиња се стига за околу 15-20 минути, по релативно добра патека, освен крајните 200-300 м, каде е потребно мало искачување. Овде има убава глетка кон реката и карпестите страни на долината. Тука е и кратката пештера Дуенички пештер (30 м) во која без проблем може да се влезе до крајот, но со осветлување. Во блиска колина има интересни остенци, природни отвори во карпа и видиковци.

Локалитет Градиште

Локалитет Градиште е на 2 км спротиводно од с. Пчиња, односно 500 м оддалечен од локалитетот Китке, на место каде реката прави голем свиок-меандер од 180 степени. Од Китке се стигнува по тесна и на некои места стрмна и небезбедна патека за 5-10 минути. Во овој локалитет се 2 пештери: Градишачки пештер, со остатоци од стара населеност и Студен пештер-од северната страна на 10-тина метри над реката.

Студен пештер е долг 80 м, со цел сплет од канали, со доста променлива температура и неопходно е добро осветлување. На некои места е тесно да се помине низ каналите, но брзо потоа се прошируваат во поголеми сали. Овде има 2 пропасти, од кои поголемата е длабока 27 м, а помалата околу 10 м. Во нив може да се влезе само со добра опрема (јажиња, скали, осветлување и сл.). Во локалитетот Градиште има остатоци од стара населба, керамика, предмети и друго, кои датираат од средниот век. Растителниот и животинскиот свет е многу разновиден (јорговани, ендемични растенија, орли, змии).

Локалитет Жута Карпа

Локалитетот Жута Карпа е околу 700 м источно од Градиште, во околината на еден изразит варовнички отсек (оттука и името). Од Градиште се стигнува по релативно добра патека, за 5-10 минути. Во овој локалитет има неколку суводолици со стрмни карпи по страните, потоа повеќе поткапини, понори и слични појави. Покрај реката Пчиња е поширока зарамнина со крајречна и ливадска вегетација, разни видови на цвеќиња, грмушести растенија, разновидна фауна (меѓу кои и ретки-загрозени видови) и др. На одредени места има остатоци од античко време, бидејќи тука минувале стари патишта кон повардарието.

Локалитет Тикијарница

Локалитет Тикијарница е на спротивната страна од Градиште (десна долинска страна на Пчиња) и до неа може да се дојде од Градиште со преминување на реката (за само 5 минути), или ако се појде од другата страна на с.Пчиња, спротиводно по реката. Локалитетот е на 5-250 м над реката и околу 2 км од с.Пчиња, а јасно се препознава по високите вертикални карпи кои надвиснуваат над реката како кањон. Најинтересен објект е Лишков Пештер, во кој има пештерски украси, камени садови, остатоци од некогашно човечко живеење и др. Околината е со жбунаста вегетација и доста интересна. Во близината има повеќе други кратки пештери, прекрасен видиковец кон кањонскиот дел на Бислимска Клисура и богат животински свет.

Локалитет Орловац

Локалитет Орловац е на 4 км спротиводно од с.Пчиња и 2 км од локалитетот Градиште (мора да се премине реката бидејќи е на спротивна-десна страна), а 1.5 км од локалитетот Тикијарница. Ако се тргне од с.Пчиња, до него се стигнува (без оглед дали преку Градиште или Тикијарница, но без подолго поплатно задржување) за околу 2 часа. Доколку пак се тргне од северната страна од паркингот-ресторанот кај Орашачки мост, се стигнува за околу 1 час, бидејќи растојанието од оваа страна е пократко (2.5 км). Локалитетот е во една суводолица и овде се јавуваат повеќе пештери долги до 25 м, неколку пропасти, разни растенија, животни и сл. Дел од пештерите и отворите сеуште не се истражени и не е сигурно да се влегува во нив, а за останатите е неопходно осветлување. Покрај реката Пчиња има густа вегетација, а доколку би била водата почиста, овој дел е извонреден и за рибарење.

Локалитет Маркова Куќа

Локалитет Маркова Куќа е на 4.6 км (2ч15мин. пешачење) спротиводно од с. Пчиња и на 2 км низводно од паркингот кај Орашачки мост (1ч15мин. пешачење). Се доаѓа преку локалитетот Орловац по тесна патека која се спушта до самото речно корито и потоа води околу 400 м на север. Локалитетот Маркова Куќа има прекрасна околина, широка тревна речна зарамнина на чии страни се издигаат вертикални карпи. Во овие карпи високи над 100 м е влезот во пештерата и пропаста Маркова Куќа, со која се поврзани многу легенди. Каналите внатре во пештерата/пропаста се долги околу 200 м, од кои 20-30 м се лесно проодни, а за останатите е потребна одредена вештина и опрема, секако и соодветно осветлување. Над пештерата е котата 421 м, со одлична панорама и видиковец кон овој дел на Клисурата и поширокиот простор. На вертикалните карпи може да се практикува и алпинистичко качување. Има разновиден растителен и животински свет, а во пештерата се застапени колонии на лилјаци.

Локалитет Костина Чешма

Локалитет Костина Чешма е на 5.5 км (3ч пешачење) спротиводно од с.Пчиња или на само 1 км (15 мин пешачење) од паркингот пред Орашачки мост. Тој е на околу 50-100 м над реката, од десната долинска страна. Има прекрасен видик кон внатрешноста на клисурата, кон карпестите отсеци на Маркова Куќа, потоа во близина се неколку кратки пештери (подкапини), разновиден карстен растителен свет со ендемични видови, животни (влечуги, птици) и сл.

1.2.4. Реки

Хидрографската мрежа во Куманово е сочинета од следниве реки: Пчиња, Кумановска Река и Крива Река, како и од малите притоки на реката Пчиња. Пчиња е најголема и најважна река во Куманово и е втора најголема притока на реката Вардар. Изворот на Пчиња се наоѓа на врвот на планината Дукат (1.660), во Србија.

1.2.5. Минерални и термални води

Општината изобилува со минерални и термални води. Во атарот на с. Провце, на термите чија просечна температура изнесува 30°C, изграден е бањскиот комплекс Кумановска Бања. Водата изобилува со калциум, натриум, хидрокарбонати, магнезиум, јод и други минерали, што ја прават лековита и корисна за различни корисници; од неа луѓето полнат и шишиња и за пиење.

1.2.6. Минерали и руди

На територијата на Општината Куманово и во околните општини се експлоатираат резерви на глина погодна за туларската индустрија. На неколку локации во самата општина и во околните општини се наоѓаат копови на квалитени травертини и мермери. Базалтот, антимонско-арсенските наоѓалишта, како и вулканскиот туф не се доволно експлоатирани за индустриски потреби и сигурно претставуваат огромен потенцијал за новите инвеститори.

1.2.7. Клима

Температурата на воздухот е важен метеоролошки фактор. Регионот на Куманово се карактеризира со типична континентална клима, со просечна температура од 11,8°C, додека температурата на подолните делови на планините околу Куманово е од еден до два степена пониска.

2. НАСЕЛЕНИЕ

2.1. Трендови и проекции на население

При анализа на трендовите на движење на населението и прираст на население, според податоците од државниот завод за статистика во 2019 година се бележи зголемен број на жители во општина Куманово во однос на 2016 година. Во 2019 бројот на жители изнесува 109.547 што е за 3,8% зголемен за разлика од 2016 година. Куманово претставува втор град по големина во државата.

Табела 1 . Број на жители по години

	2016	2017	2018	2019	2021
	Вкупно	Вкупно	Вкупно	Вкупно	Вкупно
Куманово	109147	109347	109521	109547	98 104

Извор: Државен завод за статистика

Со последниот попис во 2021год. Куманово останува најголема општина во Република Северна Македонија според податоците на Државниот завод за статистика, по спроведениот попис на населението, домаќинствата и становите. Куманово има **98.104 жители**, што е далеку помалку во споредба со пописот од 2002 година кога броело 105.484 жители и за 11 443 жители помалку од 2019 год.

Табела 2 Вкупно резидентно население по 5 годишни возрасни групи и пол, според типот на населеното место, по општини, Попис 2021

КУМАНОВО	Пол - ВКУПНО			Мажи			Жени		
	Тип на населено место - ВКУПНО	Градско	Селско	Тип на населено место - ВКУПНО	Градско	Селско	Тип на населено место - ВКУПНО	Градско	Селско
Возрасна група – ВКУПНО	98 104	75 051	23 053	48 805	37 056	11 749	49 299	37 995	11 304
0-4	5 291	4 122	1 169	2 714	2 094	620	2 577	2 028	549
5-9	5 997	4 609	1 388	3 080	2 360	720	2 917	2 249	668
10-14	5 863	4 430	1 433	3 095	2 335	760	2 768	2 095	673
15-19	6 140	4 573	1 567	3 169	2 374	795	2 971	2 199	772
20-24	6 171	4 618	1 553	3 170	2 355	815	3 001	2 263	738
25-29	6 409	4 908	1 501	3 225	2 477	748	3 184	2 431	753
30-34	6 489	5 047	1 442	3 290	2 559	731	3 199	2 488	711
35-39	6 673	5 192	1 481	3 316	2 564	752	3 357	2 628	729
40-44	7 088	5 402	1 686	3 536	2 693	843	3 552	2 709	843
45-49	6 917	5 323	1 594	3 457	2 633	824	3 460	2 690	770
50-54	6 493	4 923	1 570	3 145	2 364	781	3 348	2 559	789
55-59	6 612	5 101	1 511	3 251	2 460	791	3 361	2 641	720
60-64	6 342	4 826	1 516	3 089	2 304	785	3 253	2 522	731
65-69	5 758	4 392	1 366	2 804	2 116	688	2 954	2 276	678
70-74	4 525	3 496	1 029	2 084	1 584	500	2 441	1 912	529
75-79	2 740	2 114	626	1 254	930	324	1 486	1 184	302
80-84	1 618	1 245	373	717	550	167	901	695	206
85-89	821	611	210	343	256	87	478	355	123
90-94	144	111	33	60	43	17	84	68	16
95-99	10	6	4	5	4	1	5	2	3
100+	3	2	1	1	1	-	2	1	1

Извор: Државен завод за статистика

Од вкупно 98 104 жители 48 805 се мажи а 49 299 се жени, изразено во проценти 49,75% се мажи а 50,25% се жени. Од податоците можеме да констатираме дека во Општина Куманово половата структура е еднаква. Од вкупен број на население 75 051 жители или 76,5% живеат во градска средина, додека 23 053 жители или 23,5 % во селска средина. Овој индикатор покажува дека населението во селски средини е значително помало, ако се земе во предвид дека Општина Куманово има голем број МЗ кои спаѓаат во делот рурални средини. Се јавува потреба за зголемување на бројот на население односно да се намали внатрешната миграција село - град. Старосната структура ја покажува распределбата на населението според одредени старосни групи и претставува значаен демографски елемент бидејќи од неа зависат можностите за репродукција на населението, виталноста и потенцијалната биодинамика на населението во одредена област. Во делот на старосна структура најмногубројно е населението на возраст од 35 до 49год., вкупно опфаќаат, 27 % од вкупен број на население. Млади на возраст од 15 до 29 години се вкупно 19 %.

Табела 3 Вкупно резидентно население во Република Северна Македонија според изјаснувањето за етничката припадност, по пол, по општини, Попис 2021

	Куманово		
	Пол - ВКУПНО	Мажи	Жени
Етничка припадност – ВКУПНО	98 104	48 805	49 299
Македонци	54 741	26 874	27 867
Албанци	25 493	12 596	12 897
Турци	143	84	59
Роми	2 795	1 414	1 381
Власи	117	51	66
Срби	6 392	3 482	2 910
Бошњаци	38	17	21
Други	700	422	278
Не се изјасниле	24	17	7
Непознато	45	27	18
Лица за кои податоците се превземени од административни извори	7 616	3 821	3 795

Извор: Државен завод за статистика

На подрачјето на Куманово има 30.450 домаќинства и 38.147 станови. Според етничката структура во Куманово живеат 54.741 Македонци, 25.493 Албанци, 143 Турци и 2.795 Роми, 117 Власи, 6.392 Срби, 38 Бошњаци и 700 припадници на други националности. Искажано во проценти, во општина Куманово најмногу се застапени Македонци 55,8% и Албанци 25,99%.

	Највисок степен на школска подготов ка - ВКУПНО	Без образова ние	Незаврш ено основно образова ние	Основно образова ние	Средно образова ние	Високо образова ние	Магистра тура	Докторат	Непо знато
Возрасна група - ВКУПНО	80953	1702	3199	22073	38626	11722	966	112	2553
15-19	6140	86	151	4330	1373	-	-	-	200
20-24	6171	78	82	303	4766	581	20	-	341
25-29	6409	101	54	374	3607	1681	178	2	412
30-34	6489	60	61	699	3142	1778	274	6	469
35-39	6673	100	74	1032	3533	1465	155	17	297
40-44	7088	92	83	1493	3948	1131	133	19	189
45-49	6917	82	97	1877	3782	824	70	17	168
50-54	6493	100	107	1817	3446	765	57	8	193
55-59	6612	134	176	1856	3356	900	38	12	140
60-64	6342	153	296	2150	2814	874	14	9	32
65-69	5758	131	467	2259	2196	655	11	5	34
70-74	4525	130	472	1896	1455	528	7	6	31
75-79	2740	151	469	1031	736	321	6	6	20
80-84	1618	130	368	644	298	156	1	3	18
85-89	821	137	196	269	151	55	2	2	9
90-94	144	33	42	42	22	5	-	-	-
95-99	10	3	4	1	-	2	-	-	-
100+	3	1	-	-	1	1	-	-	-

Табела 4 Вкупно резидентно население на возраст од 15+ години според највисок степен на образование, пол, возраст, по општини, Попис, 2021

Извор: Државен завод за статистика

3. ИНФРАСТРУКТУРА

3.1. КОМУНАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА

3.1.1. Поврзување со магистрални и регионални патишта

Општина Куманово лежи на двата коридора кои минуваат низ Р.С. Македонија: Коридор 10 кој ја поврзува Македонија со Србија и Грција, преку магистралниот пат Е4 и Коридор 8 ја поврзуваат со Република Бугарија и Албанија, кој се вкрстува со пан европските коридори IV, IX и X.

Општината Куманово е поврзана со регионални патни правци преку Свети Николе се до југот на земјата и со автопатот Е4 е директно поврзана со Скопје и оттаму со западниот дел на државата. Проектот Коридор 8 предвидува изградба на клучка пред селото Романовце како би се избегнало влегување на товарни возила во самиот град. На само 3.15 км е лоциран Царинскиот терминал кој е современ мултимодален терминал за товарење и истоварање на стоки.

Карта на патна мрежа во Македонија

3.1.2. Железнички сообраќај

Железничката станица е на оддалеченост од 2,5 км од центарот на градот. Железничкиот сообраќај се одвива на меѓународните линии со: Австрија, Словенија, Чешка, Словачка и др. Коридорот VIII е еден од десетте Пан – Европски коридори кој ги поврзува Јадранското и Црното Море. Коридорот VIII во Република Македонија започнува на границата со Република Бугарија, потоа преку Крива Паланка- Бељаковце- Куманово-Скопје-Кичево завршува на границата со Република Албанија и истиот не е целосно изграден. Причината за приоритетноста на проектот произлегува од потребата за рехабилитација на железничката пруга на Коридор VIII на делницата Куманово – Бељаковце со должина од 30,8 км, што ќе придонесе кон подобрување на безбедноста при транспорт на луѓе и добра, заштеди во време, како и еколошки придобивки.

Подетални информации за распоред, услуги за товарен и патнички сообраќај, услови и сл, Железници на Р.Северна Македонија имаат континуирано ажурирање на информации за своите корисници. Подетални информации можете да добиете на следниов линк: <https://mzt.mk/?lang=mk>

3.1.3. Автобуски сообраќај

Општина Куманово има развиен градски и приградски сообраќај кој го вршат локални превозници. Освен јавен линиски и приградски превоз на патници, во општината функционира и превозот на ученици и работници. Меѓуградската автобуската станица во општината е од транзитен тип - голем број на меѓумесни, меѓуградски и меѓународни линии транзитираат низ неа, а помал број започнуваат или завршуваат на оваа станица.

3.1.4. Такси сообраќај

Освен масовен јавен превоз, Општина Куманово има развиена мрежа на такси превозници. Такси превозот го вршат повеќе од 70 физички и правни лица со повеќе од 500 возила. Административната такса за издавање на лиценца за такси превозник изнесува 140 Евра. Општината обезбедила 311 паркинг места за такси возила во градот.

3.1.5. Аеродроми

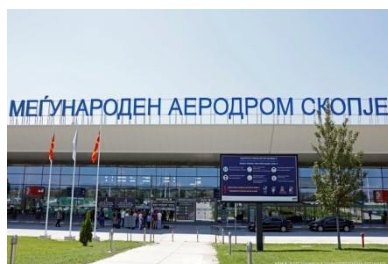
Меѓународниот Аеродром Скопје, е оддалечен на 20,85 км од влезот на Град Куманово и е поврзан со Магистралниот пат Е-4 Табановце - Гевгелија. Во Општина Куманово е и Локалитетот “Аџитепе” со школски аеродром кој може да се користи за вонредни намени.

Сл.1 Граничен премин Табановце

Сл.2 Железнички терминал
Куманово

Сл.3 Меѓународниот Аеродром
Скопје

3.2. СИСТЕМ ЗА ВОДОСНАБДУВАЊЕ И ЗАШТИТА НА ВОДНИТЕ РЕСУРСИ

3.2.1. Водоснабдување

Снабдувањето на општината со вода за пиење, технолошка вода за индустријата како и одведувањето на атмосферските и фекалните води и одржување на водоводните и канализационите системи го врши Јавното претпријатие “Водовод” Куманово.

3.2.2. Отпадни, технолошки води и пречистителни станици

Градот Куманово е целосно покриен со систем за прифат на отпадните води - атмосферски и фекални.

3.2.3. Иригациони системи

Општина Куманово зафаќа регион во кој подолго време опстојуваше еден од најголемите земјоделски комплекси во Република Македонија. Општината и денес поради климатските и почвените погодности има предност за развој на земјоделието. Под систем за наводнување се наоѓаат 6.500 ха обработливо земјиште. Мрежата за наводнување е поделена на два главни канала и 6 грани во должина од 1.460 км.

3.3. СИСТЕМ ЗА СНАБДУВАЊЕ СО ЕНЕРГЕНСИ

3.3.1. Електрификација

Општината е во целост електрифицирана, што значи дека сите населени места се квалитетно опслужени со добар напон. Градот Куманово се напојува од две главни трафостаници Куманово I TC 110/20/10 и Куманово II TC 110/20/10. Во градот има вкупно 535 трафостаници.

3.3.2. Гасоводна и нафтоводна мрежа

Општина Куманово е прва гасифицирана Општина во Република Македонија. Низ нејзиниот атар поминува примарна гасоводна мрежа (3.600 метри), а секундарната е во завршна фаза (во моментот е изградена 7.000 метри – Ø110 , Ø90 и Ø 63) и е гасифициран поголем дел од градот. Во тој контекст 2005 година Општина Куманово го основа Јавното Претпријатие „Куманово – ГАС“ , кој се снабдува со природен гас преку сисметмот за пренос од ГА-МА АД Скопје. Од поголеми потрошувачи поврзани се 11 правни субјекти и тоа неколку јавни претпријатија и установи(училишта , градинка , Дом за стари лица и слично) и поголемите стопански субјекти ФЗЦ 11 Октомври , Циглана, Здравје Радово , Амбалажа и Кока. . Наплатата на такса за приклучок се врши според Ценовник. Основна цена за физички лица изнесува 800 евра , а за правни лица 1036 евра со ДДВ. Ова претпријатие има големи планови за развој и тоа ширење на дистрибутивната гасоводна мрежа на територија на Град Куманово со изградба на приклучоци за Гас. Подетални информации можете на најдете на следниов линк: <http://kumanovogas.com.mk/cenovnik/>

3.3.3. Телекомуникации

Во Општина Куманово е лоциран регионалниот центар на Македонски телекомуникации кој ги опслужува општините: Куманово, Липково, Клевовце, Старо Нагоричане, Орашец, Ранковци, Крива Паланка и Кратово. Целата општина е покриена со телекомуникациска мрежа. Од регионалниот центар разгранети се 5 линии со оптички кабли, така што целиот регион е покриен и со оваа технологија. Општината користи услуги на неколку локални и сите национални интернет провајдери.

3.4. СОЦИЈАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА

Концептот на човековиот развој се состои од две основни компоненти - економски развој и социјален развој.

3.4.1. Социјален развој (образование , социјална заштита, заштита на деца, култура, спорт, рекреација и здравствена заштита) на локално ниво

Општина Куманово води активна образовна политика со цел да влијае врз: подобрување на човековиот капитал во општината, намалување на невработеноста, намалување на сиромаштијата, зголемување на нивото на социјална кохезија и елиминацијата на можностите од социјална исклученост и дискриминација. За развој на образованието во општината постои разгранета мрежа на образовни институции. Наставата за основно образование на територија на општина Куманово се одвива во вкупно 17 основни училишта, но во вкупно 38 објекти, додека средното образование т.е. пет средни училишта наставата ја имплементираат во вкупно 9 објекти. Во општината постојат и два ученички дома со капацитет од 60, односно 120 ученика. Можности за дополнително образование и преквалификации, доквалификации и друг вид неформално образование се нуди во Сертифицирани образовни институции како и преку приватните школи за изучување на странски јазици и компјутерска едукација. Голем број разновидни обуки за доквалификација и преквалификација на работниците кои се пријавени како невработени лица во локалната Агенција за вработување, нуди самата Агенција за вработување која делува на територијата на Општина Куманово. Образование на млади и заинтересирани социјални групи од различни области нудат и разни меѓународни проекти.

Наставата во нашите училишта се одвива двојазично, што е особено важно за вклучувањето на малцинските заедници, а особено на етничките. На овој начин се гарантира на сите малцински заедници да можат да избираат едукативни опции кои и овозможуваат да го заштитат своето културно наследство, истовремено подготвувајќи ја за учество во пошироката општествена заедница на целесообразен и продуктивен начин.

Здравјето е клучна компонента на одржливиот човеков развој. Тоа е важен дел од физичката, менталната и социјалната состојба на луѓето, а истовремено има и долгорочно влијание врз општествениот и економскиот развој. Општина Куманово перманентно се грижи и ја развива мрежата на здравствени установи на територијата на општината. Најголема здравствена установа е Медицинскиот центар кој дава превентивна и куративна здравствена заштита. Куративната здравствена заштита се одвива на ниво на примарна и секундарна здравствена заштита. Намерата на општината да се доведе примарната здравствена заштита поблиску до граѓаните е овозможена со постоење на широка мрежа на здравствени и медицински центри. Општина Куманово нуди богата содржина на рекреативни содржини од областа на културата, спортот и рекреацијата. Народниот Музеј, сместен во староградска кука со карактеристична архитектура, во непосредна близина на центарот на градот. Музејот располага со богата историска поставка, археолошка и етнологска поставка и уметничка галерија. Во негов состав од 1955 година постои и лапидариум со што е добиена постојна изложбена поставка на епиграфски споменичен фонд. Денес музејот располага со повеќе од 4500 археолошки, историски, етнологски и ликовни експонати. Во него се организираат повеќе од 550 изложби. Центар за култура „Трајко Прокопиев“, е дом на културата во кој редовно се организираат културно-уметнички перформанси. Располага со 3.766 м² корисна површина од кои 300 м² се сценски простор. Големата сала има капацитет од 660 седишта, изложбен салон и 4 кубусни сали од кои едната е кафуле. Другите помали Сали се користат за разни драмски или музички изведби. Овде можете да посетите концерти на сериозна, забавна, џез или народна музика.

Можете да присуствувате на музичко колажни програми или на концерти на фолклорни ансамбли. Центарот нуди и богата содржина на изложби на ликовни дела, книги, проекции на филмови, театарски претстави, музичко поетски вечери, фестивали и разни други интересни културни содржини Народниот театар, нуди богат репертоар на драмски дела и реномирани актери на кумановскиот театар. Општина Куманово располага со неколку спортски објекти кои го обележуваат спортскиот живот во градот. Повеќенаменски спортски објект е современа спортска сала со капацитет од 6000 седишта со една главна сала и неколку помошни. Објектот е изграден со самопридонес на граѓаните на општина Куманово.

Во центарот на градот работи и Градскиот базен кој располага со базени од отворен и затворен тип, каде покрај рекреативното пливање граѓаните имаат можност и за членивање во пливачки и ватерполо клубови. Во општината активно работат голем број спортски клубови од најразлични спортски дисциплини од кое најпознати се: кошарка , бокс , ракомет и пливање.

4. ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

4.1. Деловни субјекти

Во општина Куманово во 2017 година имало вкупно 3004 деловни субјекти а во 2021 година имало 3022 деловни субјекти што е за 18 повеќе, бројот за микро претпријатија се намалил за 28, додека пак бројот на големи претпријатија се зголемил за 4.

Табела 4: Активни деловни субјекти по општини, во период до 31 декември

		2017	2018	2019	2020	2021
Куманово	Вкупно	3004	3002	3070	3019	3022
	микро	2145	2123	2193	2115	2117
	мали	823	844	837	862	860
	средни	25	24	27	29	30
	големи	11	11	13	13	15

Извор: Државен завод за статистика

Од анализата на структурата на бројот на активни деловни субјекти може да се забележи дека Општина Куманово најмногу заостанува во бројот на големите претпријатија кои вработуваат повеќе од 250 вработени. Ова укажува дека економските политики во иднина треба повеќе да се фокусираат кон привлекување на домашни и странски инвестиции кои би основале големи претпријатија. Исто така може да се креираат стимулативни мерки таргетирани кон средните претпријатија во регионот со цел тие да го зголемат обемот на своето работење и со тек на време да пораснат и да преминат во групата на големи претпријатија. Микро и малите претпријатија, но и средните претпријатија во голема мера работат и се развиваат подобро во економска околина каде има доволен број на големи претпријатија кои би биле корисници на нивните производи и услуги.

Табела 5 Активни деловни субјекти по сектори на дејност според НКД Рев.2, по општини, по години, состојба 31 декември

	Куманово Во 2022год има вкупно 3022 субјекти што не е значителен раст				
	2017	2018	2019	2020	Промена 2017 - 2021
Вкупно	3004	3002	3070	3019	+15
А Земјоделство, шумарство и рибарство	81	82	82	81	0
Б Рударство и вадење на камен	8	7	10	7	-1
В Преработувачка индустрија	438	427	432	424	-14
Г Снабдување со електрична енергија, гас, пареа и климатизација	1	2	3	3	+2
Д Снабдување со вода; отстранување на отпадни води, управување со отпад; санација на околината	8	10	9	8	0
Ѓ Градежништво	156	164	171	173	+17
Е Трговија на големо и трговија на мало; поправка на моторни возила и мотоцикли	1007	986	954	927	-80
Ж Транспорт и складирање	216	211	220	209	-7
З Објекти за сместување и сервисни дејности со храна	175	179	175	188	+13
С Информации и комуникации	46	47	44	47	+1
И Финансиски дејности и дејности на осигурување	19	17	19	22	+3
Ј Дејности во врска со недвижен имот	20	20	21	19	-1
К Стручни, научни и технички дејности	264	268	286	296	+32

Л Административни и помошни услужни дејности	51	55	55	54	+3
Љ Јавна управа и одбрана; задолжително социјално осигурување	4	4	4	4	0
М Образование	55	57	57	60	+5
Н Дејности на здравствена и социјална заштита	167	164	164	167	0
Њ Уметност, забава и рекреација	44	53	60	61	+17
О Други услужни дејности	244	249	304	269	+25
П Дејности на домаќинствата како работодавачи	...	...	...	...	...
Р Дејности на екстратериторијални организации и тела	...	...	...	...	...

Извор: Државен завод за статистика

Според табелата можеме да видиме дека во 2021 е зголемен деловен број на деловни субјекти во делот на: Градежништво, Објекти за сместување и сервисни дејности со храна, Стручни, научни и технички дејности како и Уметност, забава и рекреација. Дејноста Трговија на големо и трговија на мало; поправка на моторни возила и мотоцикли за период од 2017-2021 има пад од 80.

Приватниот сектор мора да има добри услови за работа бидејќи, од него зависи висината на буџетските средства и креирањето на нови работни места. Во услови на светската економска рецесија, најважно е соодветно искористување на ресурсите, одржливост на производството, солветност на компаниите и задржување на работните места на вработените во претпријатијата. Потребно е поврзување на бизнис-лидерите од бизнис-секторот со претставниците од другите сектори за дијалог и за јакнење на меѓусебната соработка и размена на искуства. Целта е да се поттикне иницијатива која ќе развива практични и одржливи решенија во рамките на сите четири столба и тоа: општествено одговорно работење во локалната заедница, зачувување на животната средина, работното окружување и пазарот. Потребна е соработка со образовните институции за профилирање на кадри потребни за економската одржливост и развој на градот. Едукацијата на младите и нивно стекнување со практични вештини се неопходни за да го развијат својот потенцијал. Практичните знаења и вештини ќе им помогнат за да ја подобрат вработливоста на пазарот на трудот.

4.2. Земјоделско производство

Просторот на општината Куманово по својата релјефна структура и другите природни карактеристики, посебно во средишниот дел на котлината има брановита морфопластика, односно рамничарско - ридски карактер, каде покрај нивските култури, се застапени овоштарници и лозја. Соодносот помеѓу структурата на домаќинствата и обработливото земјиште не е еднаков по одделните рурални подрачја, па затоа е нееднакво искористувањето на земјиштето, односно е различен интензитетот на деаграризацијата. Така во западниот дел на општината се јавува аграрна пренаселеност, а во источниот се шири процесот на деаграризација. На северната, страна, пак, земјоделството се наоѓа на границата на деаграризацијата, додека на јужната соодносот е сеуште поволен. Врз основа на општите показатели за популациско-аграрните прилики во руралната средина на општината Куманово може да се заклучи дека во неа тие прилики се различни кај одделни подрачја и најчесто тие се класифицираат врз основа на различни критериуми. Не редок е случајот да се врши класификација врз основа на структурата на земјоделската површина по својата функција и во таа констелација подрачјата можат да се поделат во три групи:

- првата ја сочинуваат руралните подрачја кои имаат мешовита, односно поледелско - сточарско - шумска функција,
- втората ја сочинуваат руралните подрачја кои имаат поледелско - сточарска функција, и
- третата група главно полјоделска функција).

Генерално, Кумановскиот регион се одликува со голема хетерогеност и располага со земјиште со среден произведен потенцијал, додека по течението на Крива Река и Пчиња со висок роден потенцијал, а во планинскиот крај со висок роден потенцијал за производство дури и на еколошки компир, грав и сл. Благите нерамнини и котлини како и течението на Крива Река, Пчиња и Кумановка се погодни за полјоделски и градинарски култури, овошни насади, винова лоза и др.

Планинскиот дел покрај за производство на здрави полјоделски и градинарски производи, изобилува со високопродуктивни пасишта за одгледување на крупен и ситен добиток. Застапени се следните почвени типови и тоа: смолница, деградирана смолница, алувијални и делувијални почви со среден процент на хумус кој се движи во границите од 1-3 % и доста сиромашни со фосфор, но погодни за одгледување на сите земјоделски, градинарски култури како и за овоштарство и лозарство.

Табела бр. 6. Категории на земјиштето според корисници во хектари.

Ред. бр.	Населба	Ниви	Бавчи	Овоштарници	Лозја	Ливади	Вкупно
1	Агино село	697	4	7	23	5	736
2	Бедиње	227	17	56	12	4	316
3	Белаковце	598	-	1	3	5	607
4	Биљановце	441	3	2	8	-	454
5	Брзак	197	-	-	1	-	198
6	Вак'в	127	5	8	7	-	147
7	Винце	572	9	9	25	-	615
8	Габреш	180	-	-	4	2	186
9	Горно Коњаре	833	7	20	12	19	891
10	Градиште	612	2	2	10	7	633
11	Д'лга	221	-	-	1	-	222
12	Доброшане	397	7	12	12	26	454
13	Довезенце	539	-	7	14	16	576
14	Долно Коњаре	795	-	8	9	27	839
15	Живиње	433	-	-	8	6	447
16	Зубовце	408	-	2	7	45	462
17	Јачинце	471	2	10	13	5	501
18	Карабичане	226	-	6	6	7	245
19	Клечовце	1112	4	9	6	50	1181
20	Кокошиње	521	-	4	19	9	553
21	Колицко	317	-	-	5	6	328
22	Косматац	399	-	-	4	14	417
23	Кутлибег	225	2	-	2	3	232
24	Кучкарево	234	2	1	5	4	246
25	К'шање	461	-	-	-	3	464
26	Лопате	620	3	5	5	38	671
27	Љубодраг	296	-	10	7	2	315
28	Мургаш	480	-	5	8	3	496
29	Ново Село	239	-	9	7	-	255
30	Новосељане	426	-	-	7	15	448
31	Орашац	853	2	6	16	17	894
32	Пезово	371	-	-	9	-	380
33	Проевце	310	16	26	13	6	371
34	Пчиња	824	5	7	22	3	861
35	Режановце	460	3	2	11	1	477
36	Речица	301	-	11	11	6	329
37	Романовце	1053	-	15	54	31	1553
38	Скачковце	439	4	2	8	12	465
39	Сопот	273	-	4	10	10	297
40	Студена Бара	639	9	17	21	2	688
41	Сушево	235	-	-	2	2	239
42	Табановце	881	12	88	33	58	1072
43	Тромеѓа	671	-	7	17	16	761
44	Умин Дол	466	-	17	12	5	500
45	Черкези	286	1	2	5	-	294
46	Четирице	784	-	4	23	15	826
47	Шупљи Камен	505	3	10	9	59	586
48	Куманово	1147	20	65	78	7	1317
49	Канарево	342		1	9	1	353

Извор: Проценка на општина Куманово и Државен завод за статистика

Табела 7. Број на овошни стебла и производство на овошје во општина Куманово, според НТЕС

Куманово	Вкупен број на стебла	Број на родни стебла	Вкупно производство во тони	Кг по стебло
Цреши	2066	1943	35	18
Вишни	2212	2134	32	15
Кајсии	4716	4411	68	15
Дуњи	1828	1746	40	23
Јаболка	24307	23658	567	24
Круши	9413	8888	178	20
Сливи	23253	22880	492	21
Праски	3679	3164	55	17
Ореви	4550	3823	93	24
Бадеми	319	286	4	13

Извор: Проценка на општина Куманово и Државен завод за статистика

Со пропаѓањето на земјоделските претпријатија, поголем дел од обработливите земјоделски површини веќе неколку години не се обработуваат. Поради ова, земјиштето што е во државна сопственост, според Законот за користење на земјоделско земјиште, се дава на користење во повеќе варијанти и за различен временски период. Земјоделството е важна гранка за развојот на општината и потребно е ставање на земјиштето во функција на производство. Куманово има pogodно поднебје за интензивен насад (лозаро-овоштарство, јаткасто овошје, круша, малина, капина, рибизла). Економската оправданост за ова производство е користењето на пазарот на ЕУ и на светскиот пазар, како и поволни можности за странски инвестиции.

Со користење на целокупното обработливо земјиште се создаваат услови за производство на еколошка здрава храна, која е најбарана на пазарите во странство. Развојот на земјоделството се гледа и во производството на градинарски култури: компир, зелка, бостан, праз (со квалитет карактеристичен за кумановското поднебје, познат како висока трева), како и во отворањето на преработувачки капацитети за индустриско градинарски култури, со што се овозможуваат создавање на нови работни места и самовработување.

Табела 8 Посеви - Засеани површини во општина Куманово

Општина Куманово				
Посев	Засеана површина во хектари	Ожнеана површина во хектари	Вкупно производство во тони	Кг по хектар
Пченица	7453	7453	26490	3554
Рж	264	264	770	2918
Јачмен	6562	6562	23127	3524
Овес	437	437	935	2139
Пченка	2000	2000	5851	2926
Ориз	-	-	-	-
Тутун	31	31	41	1329
Сончоглед	480	480	500	1042
Компири	499	499	5582	11186
Кромид	250	250	1592	6367
Лук	143	143	193	1348

Грав-главен посев	241	241	180	749
Грашок-зрно	73	73	78	1071
Леќа	-	-	-	-
Зелка	165	165	1764	10691
Домати	183	183	1345	7350
Пиперки	287	287	1854	6458
Краставици	9	9	53	5889
Бостан	273	273	3577	13101
Детелина	327	327	694	2123
Луцерка	309	309	717	2320
Граор	198	198	457	2307
Добиточен грашок	437	437	794	1817
Крмна пченка	207	206	3290	15971
Добиточна репка	3	3	30	10000

Извор: Државен завод за статистика

Табела 9 Шумскиот фонд во Општина Куманово

Општина и населба	Површина на атарот км2	Аграрна структура на атарот ха		
		Пасишта	Шуми	Вкупно
Агино село	11,7	103	6	109
Бедиње	5,3	12	13	25
Белаковце	16,2	711	129	840
Биљановце	9,7	238	10	248
Брзак	2,9	39	-	39
Вак'в	25,9	1.056	316	1.372
Винце	20,2	424	469	893
Габреш	7,1	36	467	503
Горно Коњаре	13,9	91	92	183
Градиште	23,0	208	247	455
Д'лга	6,6	50	326	376
Доброшане	23,0	452	44	496
Довезенце	12,7	549	51	600
Долно Коњаре	10,7	30	32	62
Живиње	13,6	159	539	698
Зубовце	7,9	225	9	234
Јачинце	7,8	137	3	140
Карабичане	5,0	139	63	202
Клечовце	18,3	218	30	248
Кокошиње	14,8	623	106	729
Колицко	9,3	98	474	572
Косматац	6,3	68	3	71
Кутлибег	3,2	35	7	42
Кучкарево	7,5	113	323	436
К'шање	12,4	530	181	711
Лопате	8,5	45	11	56
Љубодраг	5,4	22	6	28
Мургаш	10,9	77	12	89
Ново Село	3,0	20	-	20

Новоселџане	7,6	118	1	119
Орашац	22,3	889	303	1.192
Пезово	13,2	800	12	812
Проевце	5,4	104	30	134
Пчиња	25,9	1.056	316	1.372
Режановце	5,9	20	5	25
Речица	4,4	7	11	18
Романовце	5,9	20	5	25
Скачковце	10,3	164	271	435
Сопот	7,0	302	23	325
Студена Бара	15,4	288	59	347
Сушево	8,7	373	210	583
Табановце	14,9	69	53	122
Тромеѓа	9,6	93	12	105
Умин Дол	8,5	40	15	55
Черкези	3,4	5	-	5
Четирце	13,7	369	31	400
Шупљи Камен	11,2	186	24	210
Куманово	19,7	53	23	76
Вкупно	525,8	11.464	5.373	16.837

Извор: Државен завод за статистика

Изобилството на биомасата претставува можност за отварање на погон за производство на пелети и брикети од шумски отпад. Особено е значајно што за изработка на брикети и пелети се користи отпадот од сечата во шумите. Искористувањето на сувиот шумски отпад ќе допринесе кон намалување на пожарите, производство на енергија од обновлив извор (биомаса) и со тоа ќе се допринесе за заштита на животната средина во општината.

4.3. Сточарство

Природните пасишта се предуслов за квалитетно одгледување на крави, овци, кози и за производство на месо и на млечни производи. Во Куманово постојат производни капацитети за преработка на месо и на млечни производи, што претставува важен фактор за развојот на сточарството. Во Куманово постои и единствена фарма - репродуктивен центар, за одгледување на високомлечната израелската овца AWASSI, која дава млеко како 3-6 овци од нашите нископродуктивни домашни раси и соеви. Овчарството пред дваесетина години било атрактивна дејност, додека денес овците се сепоретка појава но со новината за субвенционирање на оваа гранка од страна на МЗШВ истата повторно буди интерес иако пазарот на откупот на јагниња значително е намален. Во последните пет години МЗШВ почна со субвенционирање на женските јагниња за приплод па затоа е зголемена бројка на овци и е зголемен стимулансот на огледувачите на овци. Истотака сточарско ориентирани земјоделци во општината започнаа со огледување на високомлечни крави од расата Холштајн фризиска, Симментал, Монтофон и други расни грла. Фармерите кои сакаат да се занимават со одгледување на крави за производство на млеко и месо, ги почитуваат стандардите за благостојба на животните при изградба на објекти за одгледување на добиток за да ги исполнат стандардите на ЕУ заедницата и да ги користат предпристапните ЕУ фондови.

Табела 10 Коњи, говеда, овци и кози, Попис на земјоделството

	Куманово
Коњи	252
Вкупен број на говеда	7 324
Јуници	735
Стелни јуници	519
Молзни крави	4 107

Вкупен број на овци	20 626
Женски грла овци за приплод	13 331
Вкупен број на кози	3 078
Женски грла кози за приплод	1 923

Во руралните области најзастапено е поделството, односно производство, на житни и фуражни култури, и во помал процент се застапени производство на градинарски култури, зеленчук за сопствени потреби на населението и за локален пазар во Куманово и Скопје.

Приватниот сектор ангажира мал број на луѓе, претежно во трговијата и неколку мали приватни друштва за производство и конзервирање на храна.

4.4. Општи информации за рурален развој

Земјоделско производство и преработка - иако општина Куманово е урбана општина, сепак голем број од населението покрај тоа што работи во приватни компании или јавни институции, има и дополнителна дејност во земјоделството. Општина Куманово има вкупно обработлива површина од 26.574 хектари земјоделска површина или 33.89% од вкупна површина.

Земјиштето со кое располагаат индивидуалните земјоделски стопанства во Североисточниот регион во кој спаѓа општина Куманово е доминантно и изнесува 45.674 хектари (92.62%), додека само 3.639 хектари (7.38%) потпаѓа под деловните субјекти. Ваквата распределба на земјиштето помеѓу индивидуалните земјоделски стопанства и деловните субјекти не се разликува многу од националното ниво. Доминантни производи: пченица, јачмен, леблебија, овес, сончоглед, компир, зелка, праз, пиперки, домати.

Преработка – Од производство на храна/ полупроизводи или готови производи најчесто се произведува џем, ајвар и традиционална храна (баници, мезалк, производи од месо). Интересот за ваков тип на дејност би бил поголем доколку има обезбеден пласман на производите. Преработката на храна е доминантно женска област.

Органско производство – Во општината има производство на органски мед. Доколку постои органско производство на други култури истото е индивидуално.

Овощарство – овој регион има најголемо учество во производството на круши, сливи и ореви. Помалку застапени се цреша, вишни, кајсии, јаболка, праски, сливи. Пласманот претежно е од рака на рака, или на пазар, што значи индивидуално.

Градинарство – постои производството на градинарски култури како кромид, домати, пиперки и краставици, компир. Производството како и пласманот на производите е индивидуално од рака на рака и на локални пазари.

Лозарство – постои драматичен пад на производството на грозје поради слабите откупни цени на грозјето.

Пчеларство – е област во развој, каде се покажува интерес за вклучување на младите, но истите имаат потреба од почетен капитал. Пчеларите имаат добра вмреженост, постои структура на членството, меѓусебна поддршка, а поддршка добиваат и од општината при реализирање на одредени манифестации (Денови на мед). Пчеларите се здружени и делуваат преку здружение на граѓани "Пчела".

ЗДРУЖЕНИЈА / ЗАДРУГИ – Иако во минатото постоеле и биле многу активни селските задруги, моментално во општина Куманово нема активна земјоделска задруга.

Здружение Национална федерација на фармери (НФФ) – ги застапува правата и интересите на земјоделците во државата. Земјоделството е важна стопанска гранка во Република Северна Македонија, од една страна обезбедува 15% од Бруто домашниот производ, од друга страна 180.000 семејства егзистираат од земјоделството и 45% од македонското население живее во рурални средини, кои зафаќаат 87% од вкупната површина на земјата. Токму поради големата миграција каде што основни причини се ниските откупни цени на земјоделските производи, сиромаштијата, ограничен пристап до образовни, здравствени институции доаѓа до изумирање на селата.

Ова здружение акцент става на здружување, организација, соодветна едукација на земјоделците и други фактори кои влијаат врз развојот на македонското земјоделство, а работи и со жените и младите особено на нивно економско јакнење, лидерски развој и директно вклучување како креатори во земјоделската и руралната политика.

НФФ се вклучува со свои активности и во подобрување на условите на родовата рамноправност, како и регионално поврзување и комуникација со земјоделските здруженија и меѓународни организации и институции.

Мрежата на жени - фармери (МЖФ) има за цел економско јакнење на руралната жена, јакнење на лидерските вештини на жените – фармери пред се и помагање во реализацијата на нејзините права засопственост и на земјоделското земјиште, остварување на правото на пензија, едукативни теренски обуки, студиски посети, работа со фокус групи со ранливи групи од руралните средини.

Мрежата на млади фармери е формирана од потребата за поголемо вклучување на младите фармери на возраст до 40 години во донесувањето на одлуки и законски регулативи со цел јакнење и подобрување на нивната општа состојба и побрзо интегрирање во се општествените промени со цел да одговорот на разните предизвици кои ги очекува во секојдневието.

Здружение Пчела - членовите претежно произведуваат мед, но имаат и членови кои произведуваат и други производи како што е матичен млеч, прополис и полен. Здружението има 80 членови од кои 10% се жени.

Во општина Куманово постојат повеќе здруженија на граѓани кои активно работат во делот на рурален развој и тоа:

Здруженија чии членки изработуваат производи кои организирано (претежно на базари) ги продаваат своите производи, паричните средства ги донираат на социјално загрозуени семејства. Членките се занимаваат со плетење, сликање на платно и сликање на стакло и други ракотворби.

Здруженија чии членови се занимаваат со одгледување на земјоделски култури, кои многу ретко ги преработуваат производите од своето производство. Производите ги продаваат на локален пазар и остваруваат приходи за надолупнување на семејниот буџет.

Како потенцијал за рурален развој е ЛАГ „Абер 2015“, составена од териториите на општините Липково, Старо Нагоричане и Куманово со исклучок на градот Куманово. Територијата на ЛАГ „Абер 215“ е рурална средина во чиј состав постојат 107 рурални заедници – населени места. Ваквата класификација е согласно дефинициите за рурални средини, рурални заедници и рурални региони од Законот за земјоделство и рурален развој (Сл. Весник 49/2010, член 63).

ЛАГ-от претставува просторна економска, климатска, релјефна и социо-културна целина или подрачје (микрорегион) кој територијално припаѓа на Североисточниот плански регион, поточно во неговиот западен дел. ЛАГ-от го одликуваат одделни кохезивни елементи во делот на природните ресурси, создадените вредности, социо- културните и економските поврзаности од една страна, но во исто време разновидноста на секоја од овие области е голема со што се зголамува вредноста на самиот простор на ова подрачје.

4.5. Локален Економско Социјален Совет – ЛЕСС на општина Куманово

Основачката спогодба на ЛЕСС Куманово е потпишана на 9 декември 2010 година. Овој ЛЕСС е формиран врз основа на иницијатива и со поддршка на УСАИД преку Проектот за Деловно опкружување. Во рамките на поддршката од УСАИД ЛЕСС Куманово го издаде прирачникот “Водич за локален социјален дијалог. Во ЛЕСС Куманово членуваат претставници на локалната власт, репрезентативната организација на работодавачи ОРМ и репрезентативните синдикати. Во последните неколку години ЛЕСС Куманово бил неактивен, но со започнување на проектот Зајакнување на социјалниот дијалог, финансиран од Европската Унија, а го спроведува Меѓународната организација на трудот, советот повторно се реактивира. Имено, обновен е составот на ЛЕСС со нови членови со оглед на тоа што мандатот на претходните бил истечен. Па така во ЛЕСС Куманово членуваат Градоначалникот на општината, Претседателот на Советот на општината и претставник на општинската администрација како и претставници на репрезентативните синдикати и ОРМ, при што како претставници на ОРМ се вклучени компании кои се успешни и познати во локалната заедница.

Членството е така утврдено за да му се даде поголемо важност на ЛЕСС, но и за да може Градоначалникот и Советот на општината да бидат целосно запознаени и вклучени во работењето на ЛЕСС. Првата седница со новото членство беше одржана на 30. 05. 2019 година. Со реактивирањето на ЛЕСС Куманово се проширува и неговиот состав односно во неговата работа се вклучуваат и Центарот за вработување на Куманово, како и Јавната установа Меѓуопштински центар за социјални работи – Куманово и претставници на невладиниот сектор. Новиот состав на ЛЕСС Куманово на својата седница одржана на 16.07.2019 година го усвоила својот Деловник за работа, со кој се регулира начинот на работење и одлучување на ЛЕСС Куманово. Во овие неколку месеци од реактивирањето на ЛЕСС Куманово реализирани се одредени хуманитарни активности и веќе се разгледуваат иницијативи предложени од ЛЕСС во однос на можноста за гасификација на индустриската зона Доброшане.

За таа цел формирана е комисија со претставници од локалната бизнис заедница. ЛЕСС Куманово е значително активна комисија, која што има утврдено цели и планови за понатамошен развој. Значајна активност на ЛЕСС Куманово на Стратегија и годишен план за работа, со цел дефинирање на стратешки и приоритетни цели за остварување на мисијата и визијата на оваа комисија и следење на остварените активности во текот на работењето

4.6. Занаетчиство и традиционални занаети

На територијата на општина Куманово се наоѓа седиштето на Регионалната занаетчиска комора. Во комората се регистрирани 334 занаетчии кои се занимаваат со различни 37 занаети. Занаетчиите имаат потреба од подобрување на условите за работа во занаетчиството, пристап до пазари за продажба на своите производи и подобрување на квалитетот на занаетчиското производство.

Занаетчиите се залагаат за, враќање на старите занаети, особено на оние кои со себе ги носат културните и етничките белези. Со цел да го спречиме изумирањето на старите занаети општината Куманово од 2021год. врши субвенционирање на занаетчиите кои ќе се занимаваат со стари занаети и тоа :

- кондураџиско-чевларски и опинчарски занает;
- филигранско-којунџиски занает;
- курчиско-кожуварскиот занает;
- грнчарскиот занает;
- лимарски занает;
- ковачко-коларскиот занает;
- часовничарскиот (саатчискиот занат)
- копаничарскиот занает;

Табела 11 Број на регистрирани занаетчии

Шифра	Назив на дејност	Број на регистрирани занаетчии и вршители на занаетчиска дејност
10.11	Преработка и конзервирање на месо	1
10.71	Производство на леб; слатки (колачи.торти) во свежа состојба и бисквити(кекси)	22
10.72	Производство на двопек и бисквити; производство на конзервирани слатки и печива	1
10.73	Производство на макарони, њоки, кускус и слични тестенини	1
10.85	Производство на готови јадења и оброци	1
10.89	Производство на останати прехранбени производи, неспомнати на друго место	22
14.13	Производство на друга горна облека	35
14.14	Производство на долна облека	1
14.20	Производство на предмети од крзно	1
15.11	Штавење и доработка на кожа; доработка и боење на крзно	3
15.20	Производство на обувки	3
16.23	Производство на друга градежна столарија и подови	6
18.12	Друго печатење	4
20.30	Производство на бои, лакови и слични премази, печатарско мастило и китови	3
22.23	Производство на предмети за вградување (градежна стока) од пластични маси	2
22.29	Производство на други производи од пластични маси	1
24.53	Леење на лесни метали	1
25.12	Производство на метални врати и прозорци	1
25.50	Ковање, пресување, штанцување и валање на метали, металургија на прав	3
25.61	Обработка и пресвлекување на метали	1

25.62	Општи машински работи	3
25.72	Производство на брави и шарки	2
25.99	Производство на други фабрикувани метални производи, неспомнати на друго место	8
26.21	Производство на печки и горилници	1
31.02	Производство на кујнски мебел	3
31.09	Производство на друг мебел	11
32.12	Производство на накит и слични производи	18
45.20	Одржување и поправка на моторни возила	59
74.20	Фотографски дејности	15
95.11	Поправка на компјутери и периферна (дополнителна) компјутерска опрема	3
95.12	Поправка на опрема за комуникации	2
95.21	Поправка на електронски уреди за широка потрошувачка	5
95.22	Поправка на апарати за домаќинства како и опрема за домови градини	2
95.23	Поправка на обувки и производи од кожа	4
95.25	Поправка на рачни часовници, саати и накит	2
95.29	Поправка на други предмети за лична употреба и за домаќинства	2
96.02	Фризерски салони и салони за разубавување	161
96.04	Дејности за нега и одржување на телото	7
42.99	Изградба на други објекти од нискоградба, неспомнати на друго место	1
43.21	Електроинсталатерски работи	1
43.22	Поставување на инсталации за водовод, канализација и плин и инсталации за греење и клима уреди	3
43.31	Малтерисување	1
43.33	Поставување на подни и сидни облиги	8
43.34	Бојадисување и застаклување	6
43.39	Останати завршни градежни работи	1
43.91	Дејности на покривни конструкции	1
43.99	Останати специјализирани градежни работи, неспомнати на друго место	13
32.99	Останато производство, неспомнато на друго место	21
33.12	Поправка на машини	1
33.14	Поправка на електрична опрема	2
33.17	Поправка и одржување на други превозни средства	3
90.03	Уметничко творештво	1
95.24	Поправка на мебел и покуќнина	2
13.92	Производство на готови текстилни производи, освен облека	2
13.99	Производство на останати текстили, неспомнато на друго место	2
14.19	Производство на други предмети и прибори за облека	1
14.39	Производство на друга плетена и хеклана облека	1
15.20	Производство на обувки	3
23.69	Производство на други производи од бетон, гипс и цемент	3
23.70	Сечење, обликување и доработка на камен	4
81.22	Останати дејности на чистење на згради и објекти	1

23.69	Производство на други производи од бетон, гипс и цемент(статуи, предмети со плиток и висок релјеф, вазни и украсни садови)	3
16.29	Производство на останати производи од дрво, производство на предмети од плут, слама и плетарски материјал	5
32.13	Производство на бижутерија и слични производи	3
32.99	Останато производство, неспомнато на друго место	21

4.7. Анализата на капацитетите во угостителството

Според табелата во општина Куаново има регистрирано 206 угостителски објекти, кои можат да примат 8 015 гости во исто време .Според големината на општина Куманово во однос на население и територија, **бројот** на угостителски објекти е многу мал. Потенцијалот за развој на угостителство, преку отварање на нови угостителски објекти , во руралните средини треба да биде потенцијал за развој на руралниот туризам.

Табела 12: Капацитети во угостителството, по општини, според Пописот на угостителството.

	Куманово
Број на угостителски објекти	206
Угостителски објекти (%)	4.35
Број на седишта	8 015
Број на седишта (%)	4.16
Површина на објектите (м2)	14 742
Површина на објектите (%)	4.34
Број на вработени	673
Број на вработени (%)	4.15

Извор: Државен Завод за статистика

Потенцијалот на Кумановскиот регион преку развојот на туризмот во руралните средини претставува голема можност за остварување на финансиски придобивки и добар стандард на локалното население во руралните средини. Во развој на руралниот туризам во Општина Куманово особена важност се туристичките атракции прикажани преку природните богатства и реткости и богатото културно историско наследство. Угостителските и сместувачките капацитети можат да допринесат за зголемување на посетеноста од страна на домашните и странски туристи.

Туристичките потенцијали се од главно значење за развојот на општината Куманово. Анализата се однесува на природни и културни вредности, бизнис заедница, спорт и рекреација, демографски и социјални аспекти. Во овој контекст треба да се прифати рецептивноста на просторот. Тој претставува структура која го определува базичниот карактер на внесени содржини во развојните процеси и во таа смисла е од основно значење во определувањето на развојните можности.

Туристичкото стопанство во општината Куманово е специфично во поглед на обемот на дејноста. Во него преовладуваат малите и средни претпријатија. Затоа третманот на оваа дејност во развојот на стопански субјекти од овој вид е важен за развојот на туризмот. Во овој контекст претприемништвото на малите и средни претпријатија е во тесна врска со структурата која ја има туризмот како стопанска дејност. Туризмот во себе вклучува стопански субјекти од угостителството, сообраќајот и услужното занаетчиство.

Туризмот во општина Куманово се развива и преку туристичките агенции кои се значаен дел од бизнис секторот. Во општината Куманово во овој сегмент се регистрирани 44 туристички агенции, според официјален податок од регистар на туристички агенции при Министерството за економија. Овој број на туристички агенции ги задоволуваат потребите за туристичката понуда и побарувачка. Во општината Куманово има 12 сместувачки објекти кои располагаат со капацитет 437 легла. Тоа значи дека една туристичка агенција одговора на околу 10 легла. Може да се констатира дека најголем број на туристички агенции се занимаваат со аутгоинг активности и субагенство. Релативно е мал бројот на туристички агенции кои подготвјуваат аранжмани од инкaминг вид.

Соработката на туристичките агенции со давателите на услуги какви што се угостителскиот сектор, културните институции, селските домаќинства, спортските, ловните, риболовните, фолклорните асоцијации и другите чинители е неопходна за да се дојде до позабележителен развој на туризмот во општина Куманово. Стручноста на кадарот треба да се унапредува со подигнување на нивото на знаења и вештини во работните процеси и посебно во креирањето на туристички производи. Туристичките агенции треба да претставуваат фактор на избегнување на ризици и безбедно патување и престој на туристите.

Туристичките агенции делуваат одвоено, така што соработката не е на потребно ниво. Затоа е потребно здружување во форма на асоцијација на туристички агенции. Од практична гледна точка, соработката е можна при креирање туристички аранжмани, нивниот пласман, настап на туристичкиот пазар и оптимална реализација. Во поглед на соработката акцент треба да стави на дојдовните организирани тури во општината и надвор од општината. Исто така е добро да се организираат и шопинг тури од различен карактер (чевли, гардероба, месо и месни производи и сл.). Промоција на туристичките услуги и туризмот на домашен и меѓународен пазар треба да се унапреди, што подразбира, користење на досегашни канали на продажба на услуги и идентификација на нови канали на продажба на услуги, кој би ги вклучиле во предвидените активности, како што се збратимените градови со општина Куманово, дипломатски претставништва од нашата држава, бизнис асоцијации и други субјекти кој ќе имаат допринос во вмрежување на туристичките чинители и маркетинг на туризмот.

Во општината се чувствува потреба од проширена организациска структура која ќе опфати засегнати страни од угостителството, сообраќајот, трговијата, образованието, спортот, здравството и другиот услужен сектор. Оваа асоцијативна соработка треба да има форма на Кластер за туризам. Извори на термоминералната вода во с. Проевце претставуваат можност за изградба на модерен болничко - терапевтски центар. Пчиња претставуваат уште една инвестициона можност за економско искористување како лековита вода, но и како термална вода за загревање на оранжериите со раноградинарски производи. Во Општината Куманово се уште нема хотели со високи стандарди, ексклузивни резиденции, туристички комплекси и развиена мрежа на “а ла карт” и “фаст фуд” ресторани.

4.8. Чевларска индустрија

По распаѓањето на гигантскиот чевларски комбинат ЧИК-Куманово, кој вработуваше над 3.500 работници, никнаа над 50 мали и средни фирми за производство на чевли. Иако во Куманово влезе италијански капитал, сепак, се уште има можност за овој сектор, како еден од доминантните и препознатливи сектори за Општината Куманово, и тоа пред се, за инвестирање во кожна галантерија и во производство на: врвки, ѓонови, копчиња и други придружни елементи за чевларската индустрија.

4.9 Трговија

Близината на главниот град и големиот број регистрирани компании за трговија на мало и на големо не ја намалуваат потребата од изградба на големите и познати светски трговски синџири какви што се ТУШ, МЕТРО, КОРА, ТЕСКО, МЕРКАТОР, ЛИДЛ, ДЕЛТА-М и др., бидејќи регионалниот пазар од над 160.000 жители за тоа има несомнена потреба.

4.10. Прехрамбена индустрија

Во Куманово веќе егзистираат неколку развиени МСП за производство и за преработка на месо и месни производи, на леб и на сите видови печива, на кондиторски и други производи, што отвора можност за уште поголем развој во оваа гранка од индустријата.

4.11. Штедилници, осигурителни компании, банки и пошти

Мрежата на штедилници, осигурителни компании и банки на територијата на Општина Куманово е мошне развиена. Речиси секоја регистрирана банка во РМ има своја филијала со една или повеќе подружници и тоа: Штедилница Можности, Тутунска Банка, Уни Банка, Шпаркасе Банка, Комерцијална Банка, Стопанска Банка, Про Кредит Банка, ТТК Банка, Централно кооперативна Банка, Халк Банка а регистрирани се и голем број на осигурителни компании со исто така одреден број на подружници. Би ги спомнале Кроација осигурување, Уника Осигурување, Триглав осигурување, Евроинс, Винер осигурување, Алпсиг осигурување, Еуролинк, Сава осигурување, АД Осигурителна полиса. Во централното градско подрачје е лоцирана големата зграда на Македонски пошти кои исто така имаат развиена мрежа на подружници како во градот така и на територија на целата општина.

5. ЈАВНИ ПРЕТПРИЈАТИЈА

Општина Куманово има солидно развиена мрежа на услуги на локално ниво. Од страна на Општината се формирани вкупно 6 јавни претпријатија и тоа :

5.1. Јавно Претпријатие ВОДОВОД Куманово е основано 1956 година заради вршење на стопанска дејност од јавен интерес во областа на водоснабдувањето и канализацијата од страна на Општина Куманово. Главни активности на ЈП ВОДОВОД Куманово се водоснабдување, одведување на отпадни и атмосферски води, одржување на водоснабдителниот и канализациониот систем во исправна состојба и пречистување на отпадни води.

Ценовник на услуги можете да погледнете на следниот линк: <https://vodovod-kumanovo.com.mk/>

5.2. ЈП Чистота и зеленило Куманово

Јавно претпријатие за вршење на дејност за собирање и транспортирање на комунален и други видови на неопасен отпад на територија на Општина Куманово. ЈП Чистота и зеленило врши активности во согласност со Законот за комунални дејности, Законот за управување со отпад и Националната класификација на дејности.

Претпријатието ја извршува својата основна активност собирање на безопасен отпад речиси на целата територија на Општина Куманово, вклучително и некои од руралните области. Со специјални возила се депонира на градската депонија „ Краста „, која се наоѓа на растојание од 8 км од Куманово. За подетални информации може да погледнете на следниот линк: <http://ipcistotaizelenilo.mk/>

5.3 .ЈП Пазаришта Куманово - основна дејност на претпријатието е издавање и управување со сопствен недвижен имот или имот земен под закуп односно лизинг. Во моментот има три пазари и тоа: „Зелен Пазар 1“ (покриен дел 4942 м² и непокриен дел 616 м²) со вкупно 589 поставени и тезги , Реонски „Зелен Пазар 2“ (покриен дел 500 м² и непокриен 300 м²) со вкупно 135 тезги и Добиточен пазар (4.000м² – откриен) . Цената за изнајмување на тезги изнесува 50евра за м² / месечно , а за деловен простор (дуќани) 10 евра м²/ месечно.

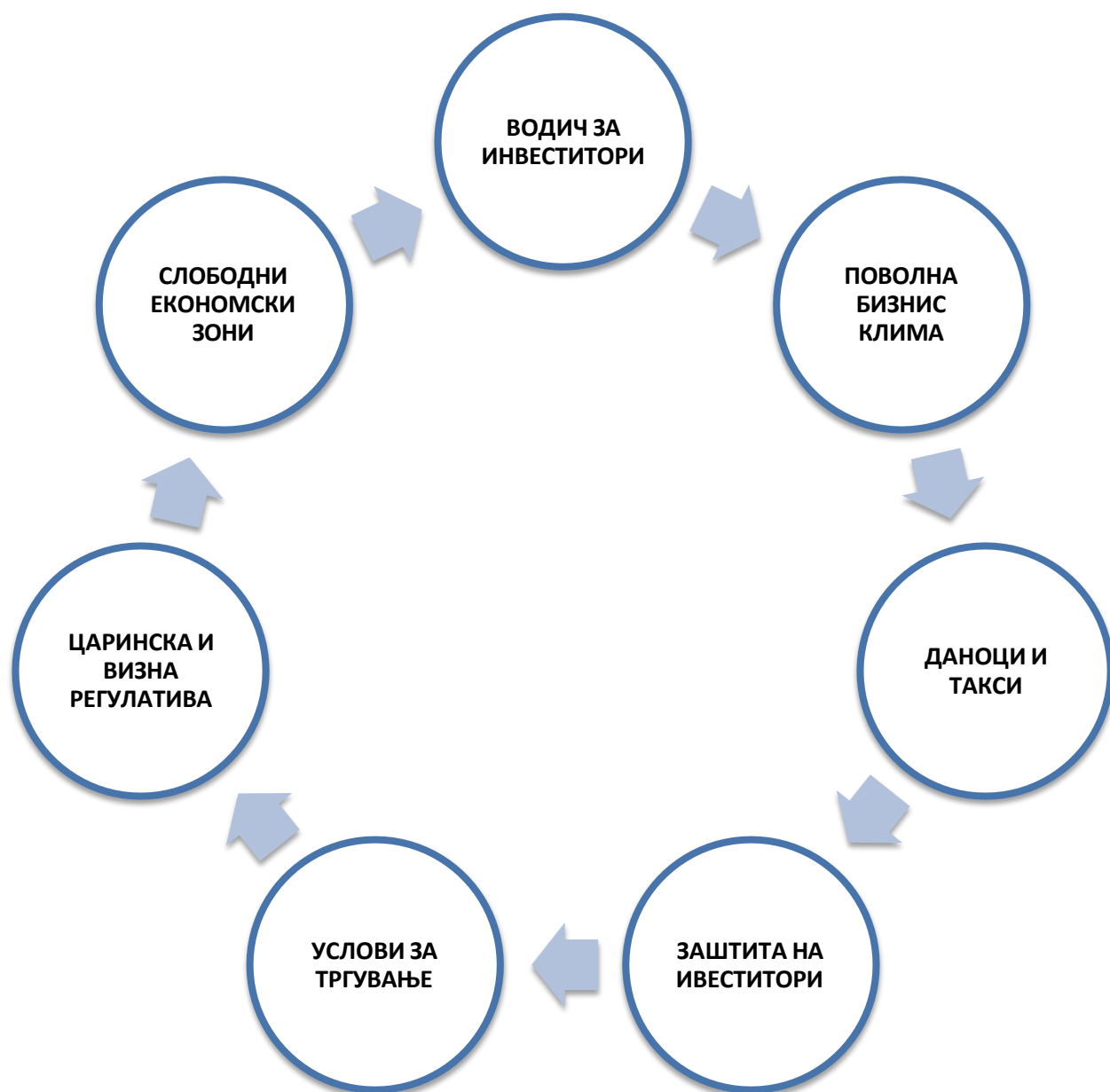
5.4. ЈП Куманово паркинг со следнава дејност:

Решавање на проблемите со паркирањето, посебно во централното градско подрачје на градот Куманово, со обезбедување на поголем број на паркинг места, поголем ред и побрз проток на сообраќајот; Управување, уредување и одржување на јавни паркинг простори во градот за сигурно и ефикасно задоволување на потребите на граѓаните; Изградба на нови јавни паркинг простори; Информации за зони за паркирање можете да погледнете на следниот линк: https://www.parking.mk/?language=mk&page=static§ion=town_kumanovo

5.5. ЈП Куманово План - е лиценцирано јавно претпријатие кое работи заедно со општината во проектирање и имплементација на урбанистички планови. За да обезбеди исклучителна услуга за општината и граѓаните, претпријатието е посветено за обезбедување на највисоко ниво на професионалност, одговор на услуги и квалитетна изработка. <https://kumanovoplan.gov.mk/>

Подрачјето на општината е утврдено со закон и го сочинуваат 68 населени места, од кои 16 се урбани заедници а 52 се месни заедници. Општината ги врши надлежностите во следните области: урбанизмот (урбанистичките планови и изградбата на објекти); заштитата на животната средина (екологијата); локалниот економски развој (водење на економска политика со која ќе се поттикне развојот на локалната заедница, ќе се поттикне развојот на малите и средните претпријатија на подрачјето на општината); комуналните дејности (водоснабдување, јавна чистота, изградба на улиците, одржување на зеленилото).

Општина Куманово има договор за јавно - приватно партнерство за осветлување во градот. По распишувањето на меѓународен повик за јавно - приватно партнерство фирмата ИЦС Системи од Р.Чешка со подружница во РСМ-Охрид, се обврза да вложи 4,7 милиони евра во поставување на ново осветлување и подобрување на мрежата на јавните прометни површини со штедливи лед светилки и рефлектори на 9.340 светлечки места во градот со модерен систем за управување.

1. ЧОВЕЧКИ РЕСУРСИ – РАБОТНА СИЛА

ПРЕГЛЕД НА НЕВРАБОТЕНИ ЛИЦА

Општина	Вкупно	Град	Село
Куманово	16223	9924	6299

ПРЕГЛЕД НА НЕВРАБОТЕНИ ЛИЦА СПОРЕД ВОЗРАСНА СТРУКТУРА

	Вкупно		Од 15 - 19 год.		Од 20 - 24 год.		Од 25 – 29 год.		Од 30-34 год.	
Општина	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени
Куманово	16223	8537	434	239	1894	985	1765	1015	1461	791

	Од 35 -39 год.		Од 40 - 44год.		Од 45 -49 год.		Од 50 -54 год.		Од 55 до 59год.	
Општина	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени
Куманово	1272	694	1499	845	1829	1048	2196	1209	2290	1174

	Од 60год. и повеќе	
Општина	Се	Жени
Куманово	1583	537

ПРЕГЛЕД НА НЕВРАБОТЕНИ ЛИЦА СПОРЕД ШКОЛСКА ПОДГОТВКА

	Вкупно		Без образование и со основно образование		Непотполно средно образование		Завршено средно образование	
Општина	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени
Куманово	16223	8537	8521	4720	1682	643	4821	2406

	Више образование		Високо образование		Магистри на науки		Доктори на науки	
Општина	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени
Куманово	105	52	1032	670	60	44	2	2

ПРЕГЛЕД НА НЕВРАБОТЕНИ ЛИЦА СПОРЕД ЕТНИЧКА ПРИПАДНОСТ

	Вкупно		Македонци		Албанци		Турци	
Општина	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени
Куманово	16223	8537	6376	3433	8157	4297	25	8

	Роми		Срби		Власи		Бошњаци	
Општина	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени
Куманово	1106	539	518	236	1	1	2	2
	Друго							
	Се	Жени						

	38	21						
--	----	----	--	--	--	--	--	--

1.1. УСТАВНО - ПРАВНИ РАМКИ

Република Северна Македонија со осамостојувањето и со донесувањето на Уставот во ноември 1991 година ги постави уставно-правните рамки за новото општествено уредување и меѓу другото и воспоставување на нов економски систем т.е. преминување од планирана во пазарна економија. Очигледната намера за засновање на економија која би се базирала на пазарните принципи најпрвин беше утврдена како една од темелните вредности предвидени во Уставот на Р.С.М , дефинирана во членот 8, став 1 точка 7 „ слободата на пазарот и претприемништвото“ Во делот „ Економски, социјални и културни права“, Уставот дополнително ги утврдува пазарните принципи врз кои се засноваат новите економски односи, предвидувајќи гаранции и ограничувања на истите.

„ Член 55

Се гарантираат слободата на пазарот и претприемништвото .

Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот.

Републиката презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот .

Слободата на пазарот и претприемништвото можат да се ограничат со закон единствено заради одбраната на Републиката, зачувувањето на природата, животната средина или здравјето на луѓето“.

Земајќи ги предвид капацитетите на економијата и економските субјекти во Република македонија, Уставот дополнително дава за поттик за влез на странски инвеститори преку гарантирање на сигурноста за изнесување на вложениот капитал и правата кои произлегуваат од истиот и добивката на инвеститорите кои својот капитал го инвестирале во Република Македонија.

„ Член 59

На странските вложувачи им се гарантира правото на слободно изнесување на вложениот капитал на добивката.

Правата стекнати врз основа на вложениот капитал не можат да се намалуваат со закон или друг пропис.

Со Уставот на Р.Северна Македонија загарантиран е националниот третман на сите инвеститори. Во Република Северна Македонија , генерално , не постојат рестрикции за влез на странски капитал освен во трговија со дрога и заштита на историските знаменитости и културни блага.

Со членството во МИГА (Мултилатерална агенција за гаранција на инвестиции) од 1994 година се обезбедува заштита на странските директни инвестиции од политички ризик. Заштитата на странските директни инвестиции исто така е обезбедена и со потпишување на Договори за поттикнување и взаемна заштита на инвестиции меѓу Р. Северна Македонија и

1.1.1 Поволности за инвестирање

ЕДНОШАЛТЕРСКИ СИСТЕМ

За регистрирање на компанија . Преку системот за електронска регистрација во Трговскиот регистар и регистарот на други правни лица во Централниот Регистер на Р.С.М , може да се поднесе пријава за упис на основање, промена и бришење. Целата постапка можете да се спроведете преку **интернет (online)** (<https://www.crm.com.mk/DS/>). Системот Ви е достапен 24 часа секој ден.

1.1.2. ПОВОЛЕН ДАНОЧЕН СИСТЕМ

- Персонален данок на доход 10 %
- Данок на добивка 10 %
- Данок на добивка на реинвестираниот профит 0%
- Данок на додадена вредност (повластена стапка 5% , општа стапка 18%)
- Низа даночни поволности за инвестирање во слободни економски зони

1.1.3. Даноци, Царини и други стимулации

10 ГОДИНИ ДАНОЧНИ ОСЛОБОДУВАЊА - Инвеститорите во ТИРЗ се ослободени за период од 10 години од плаќање на данок на добивка и 100% се ослободени од персонален данок на доход за период од 10 години, така што ефективната стапка на персоналниот данок на доход изнесува 0%.

- Земјиштето во ТИРЗ во Република Северна Македонија се дава под долгорочен закуп за период до 99 години.
- Инвеститорите се ослободени од плаќање на надомест за уредување на градежното земјиште кон единиците на локалната самоуправа, како и од надоместоци за добивање на градежни дозволи.
- Бесплатен приклучок за гасовод, водоводна и канализациона мрежа.
- Владата на Република Северна Македонија учествува во трошоците за градба на корисниците во ТИРЗ во висина до 500.000 евра, во зависност од бројот на нови вработувања и висината на инвестицијата на корисникот.
- Царински зелен канал за стоките.

1.1.4. Предности и стимулации :

ЦАРИНА		
СТОКИ	Стапка надвор од зони	Стапка во зони
Суровини	0% - 15 %	0 %
Опрема	5% - 20 %	0 %

ДАНОЦИ		
СТОКИ	Стапка надвор од зони	Стапка во зони
Данок на додадена вредност	18 %	0 %
Данок на добивка	10 %	0 % за 10 години
Персонален данок на	10 %	0 % за 10 години

Регулативи на надворешна трговија и заштита на инвестициските договори

Со цел елиминирање квантитативни ограничувања на трговијата, широка либерализација на режими на трговијата, Северна Македонија се приклучи на Светската трговска организација (СТО) во 2003 година. Македонија има заштита на инвестициските договори со 27 земји.

Договори за слободна трговија

Северна Македонија е потписник на три мултилатерални договори за слободна трговија:

- ССА (Спогодбата за стабилизација и асоцијација) со земјите членки на ЕУ;
- ЕФТА (Швајцарија, Норвешка, Исланд и Лихтенштајн), и
- ЦЕФТА (Македонија, Албанија, Молдавија, Хрватска, Србија, Црна Гора, Босна и Херцеговина и Косово).

Билатерални договори за слободна трговија се потпишани со Турција и Украина.

Заштита на инвестициите Договорите

Република Северна Македонија има потпишано договори за заштита на инвестициите со следните земји: Албанија, Србија, Бугарија, Турција, Хрватска, Босна и Херцеговина, Словенија, Романија, Австрија, Германија, Швајцарија, Холандија, Белгија, Франција, Италија, Шпанија, Унгарија, Република Чешка, Полска, Украина, Шведска, Финска, Руската Федерација, народна Република Кина, Малезија, Република Кореја и Индија.

Во процес на ратификација се договори со: Арапската Република Египет, Иран и Белорусија. Преговорите се завршени а Договорите треба да се потпишат во најкраток можен рок со Грција, Велика Британија, Узбекистан, Данска, Оман, Словачка и Кувајт.

Одбегнување на двојното оданочување

Република Северна Македонија има потпишано договори за одбегнување на двојно оданочување со следните земји: Албанија, Австрија, Белорусија, Белгија, Бугарија, Хрватска, Данска, Египет, Естонија, Велика Британија, Унгарија, Иран, Ирска, Италија, Латвија, Литванија, Германија, Финска, Франција, Унгарија, Мароко, Молдавија, Холандија, народна Република Кина, Полска, Романија, Руската Федерација, Словачка,

ПОВОЛЕН ЦАРИНСКИ СИСТЕМ

Р.С.М нуди ослободување од царински давачки за увоз на машини и опрема по основ на инвестиции за странски инвеститори

ПАЗАР ОД 650 МИЛИОНИ ПОТРОШУВАЧИ

Слободен пристап до 650 милиони потрошувачи на пазарот. Р.Северна Македонија има склучено три мултилатерални договори за слободна трговија со Европската унија (ЕУ), Европската асоцијација за слободна трговија (ЕФТА) и Централноевропскиот договор за слободна трговија (ЦЕФТА) земји, како и билатерални договори. Договорот со ЕУ економски е најзначајен. Преку ова, Македонија има пристап до 490 милиони потрошувачи во вториот по големина светски пазар. Овој Договор е врз основа на Спогодбата за стабилизација и асоцијација, кој се спроведува од 2004 година. Со Договорот за слободна трговија со ЕУ, слободен извоз на речиси сите македонски стоки и услуги е дозволено.

Договорот со ЕФТА овозможува целосна либерализација на македонскиот извоз на земјите- членки.

МАКРОЕКОНОМСКА СТАБИЛНОСТ

Економските перформанси на економијата на Северна Македонија се изразуваат преку стабилен раст а БДП, ниска стапка на инфлација од < 2% во просек, во изминатите 10 год., фискална дисциплина потврдена од меѓународните финансиски институции и добро функционирачка координација помеѓу фискалната и монетарната политика.

1.1.5. ОСНОВАЊЕ НА БИЗНИС

Правната регулатива - постапка поврзана со основањето на бизнис во Република Северна Македонија ги опфаќа голем број на прописи кои ја уредуваат постапката на регистрирање на сопствен бизнис, државните институции кои се надлежни за поддршка на инвеститорите при процесот на започнувањето со бизнис како и прописите што ја уредуваат постапката за започнување со работа на инвестициските фондови, берзите и работата со хартии од вредност.

Надлежна институција за започнување и регистрирање на сопствен бизнис во Р.С.М е ЦЕНТРАЛНИОТ РЕГИСТЕР (www.crm.com.mk). Со помош на едношалтерскиот систем на едно место и за само четири часа може да се отвори едно од следниве видови трговски друштва :

- Трговец – поединец
- Јавно трговско друштво
- Друштво со ограничена одговорност – „ДОО“
- Друштво со ограничена одговорност од едно лице – „ДООЕЛ“
- Акционерско друштво
- Командитно друштво
- Командитно друштво со акции

Регистрирање на компанија :

Системот за електронска регистрација нуди брз, едноставен и сигурен начин на реализација на сите видови уписи во Трговскиот регистар и регистарот на други правни лица. Дополнително, при упис на основање, Ви нуди можност за пријавување на лицата овластени за застапување во задолжителното социјално осигурување (пензиско, инвалидско и здравствено осигурување).

ПОДНЕСЕТЕ ПРИЈАВА ВО ТРИ ЧЕКОРИ:

Тоа значително ги намалува административните бариери и трошоците за основање на бизнис во земјата. Отварањето на трговските друштва може да се изврши во 32 регионални канцеларии на Централниот регистар на Р. Северна Македонија. А од неодамна, преку развојот на услугите на е-влада, основањето на бизнис се врши и онлајн.

Во рамките на Централниот регистар се формирани и Технички бироа кои ја подготвуваат целокупната документација за основање на фирма со што дополнително ќе се намалат трошоците и времето потребни за регистрација на фирма, а инвеститорите ќе имаат повеќе време за реализација на своите идеи и бизнис планови.

Од друга страна, Министерството за економија (Сектор за поттикнување на инвестиции) (www.economy.gov.mk) ја креира инвестиционата политика во земјата со цел елиминирање на административните бариери, подобрување на деловното опкружување и зголемување на приливот на странски инвестиции. Една од најзначајните активности претставува донесувањето на Програмата за поттикнување на инвестициите на секои 3 години реализација и имплементација на мерките од Акциониот План од Програмата. Последната усвоена Програма за поттикнување на странските инвестиции се однесува на периодот 2011-2014 година.

На инвеститорите на располагање им стои Агенцијата за странски инвестиции и промоција на извозот на Р.С.М (www.investinmacedonia.com) во било која фаза од инвестирањето.

За потребите на претприемачите и поддршка на нивните бизниси е формирана Агенцијата за поддршка на претприемништвото на РМ (www.apprm.gov.mk). Оваа агенција претставува централна државна институција за поддршка на претприемништвото и развојот на малото стопанство во РМ.

Комисијата за хартии и од вредност (www.sec.gov.mk) пак е одговорна за ефикасно и законито функционирање на пазарот на долгорочни хартии од вредност и заштита на правата на инвеститорите. Оваа институција е одговорна за спроведување на законот за хартии од вредност, Законот за инвестициски фондови и Законот за преземање на акционерските друштва.

Коморите (www.mchamber.org.mk), се исто така репрезент организации и застапници на интересите на стопанството, а во рамките на своите законски овластувања придонесуваат и ги поддржуваат сите оние кои ќе се определат своите активности да ги насочат кон нејзините клучни определби :

1. Домашните и странските инвестиции да бидат двигател на растот;
2. Да се зголеми извозот на конкурентни производи за одржлив развој;
3. Приватниот сектор да стане стожер на економскиот раст и да ја апсорбира високата невработеност.

Здруженија / Асоцијации	
Здружение на банкарството	Асоцијација за здравство
Здружение на градежништвото индустријата на градежни материјали и неметалите	Асоцијација за секундарни сировини и рециклатори
Здружение на земјоделството и прехранбената индустрија	Асоцијација на друштва за управување со приватни пензиски фондови на РМ
Здружение на индустријата за преработка на дрво и за производство на мебел	Асоцијација на осигурително-брокерски друштва
Здружение на индустријата на хартија и целулоза графичката индустрија и издавачката дејност	Македонска асоцијација на металите - МАМ
Здружение на информатичко-комуникациски технологии	Македонска асоцијација на пакувачи на производи и заштитата на животната средина - МАПЕК
Здружение на кожарско-преработувачката индустрија	Македонска енергетска асоцијација - МЕА
Здружение на комуналните дејности	Македонска Транспортна Асоцијација - МТА
Здружение на метална и електроиндустрија	Македонската асоцијација на рударството - МАР
Здружение на металургија	Стопанска Комора на РМ Регионална комора со седиште во Куманово претседател на Управниот одбор Марјан Трајковски, „Еко - Славишки“, - Општина Ранковце
Здружение на осигурувањето	
Здружение на производителите на тутун и производи од тутун	
Здружение на сообраќајот	
Здружение на текстилната индустрија и конфекцијата	Регионален Центар Куманово Фондација за развој на мали и средни претпријатија ул. Илинденска бб 1300 Куманово Директор Димитар Ташевски тел/факс (031) 416 102 и 437 050 Моб 078 300 605 Е-маил: razvojku@t-home.mk
Здружение на трговијата	
Здружение на угостителството и туризмот	
Здружение на хемиската индустрија	

2. ДАНОЦИ ВО Р.С.М

Даноките во Р.С.Македонија постепено се намалуваа и сега се на ниво да бидат едни меѓу најниските во Еворпа. Управата за јавни приходи одговорна за собирање на даноци и за реализирање на даночните закони е директно под рамките на Министерството за Финансии.

Персонален данок на доход - 10%

Лицата субјекти на персонален данок на приход се постојани македонски граѓани, како и странци кои живеат во земјата повеќе од 183 дена во тек на една година. Овие лица се субјекти на персонален данок на приход на нивниот севкупен приход остварен секаде во светот, додека нерезидентите се субјекти на персонален данок само на нивниот приход остварена во Македонија.

Оданочениот приход ги содржи приходот од вработувањето, професионалните такси, приходот од имот и друг приход реализиран во текот на годината. Кога сумата за оданочување ќе биде дефинирана, даночната основа се намалува за ослободувањето од персонален данок, кој може да достигне до 25% од просечната годишна нето плата.

Данок на добивка - 10% - Една од најниските во Европа

Правните субјекти кои работат во Македонија се субјекти на данок на добивка независно од нивниот статус во земјата. Резидентна компанија е компанија основана и регистрирана во Македонија. Нерезидентна е онаа компанија која е основана и регистрирана надвор од Македонија, но којашто стопанисува во рамки на Македонија. Резидентните компании се субјекти на овој данок на нивната добивка остварена секаде во светот, додека нерезидентните компании се оданочуваат само за добивка остварен во Македонија.

Со почеток од 01.01.2006 законот за данок на добивка го воведо моделот на постојано утврдување на деловно место на управување, земјиште, филијала, работилница или друго место на искористување на природни ресурси, градежен или инсталациски проект кој трае подолго од 12 месеци .

Оданочената добивка е вредноста на профитот на компанијата која е добиена со одземање на вкупните трошоци од вкупните приходи. Сите трошоци не се признаени за целите на данокот. Некои од тие трошоци се казнени плаќања, трошоци на храна и пијалоци или подароци за активности кои не се врзани за дејноста, возила за приватна употреба и одредени плаќања за школарини. Вложувањата во лоши инвестиции исто така не се предмет на враќање на данок..

Амортизацијата на средства се зема предвид само за данокот на добивка. Средствата може да се амортизираат во тек на употребниот век линеарно или со пресметување на останатата вредност. Стандардните стапки на амортизација се:

2,5% до 10% за згради.

Од 5% до 25% за опрема.

25% за моторни возила.

20% за домашни миленици.

10% за стаклена градина.

20% за долгорочни нематеријални средства. 10% за остатокот од долгорочните средства.

Даночните служби треба да одобрат дали фиксните средства што веќе не се во употреба, а кои не биле амортизирани се целосно признаени како трошок во враќањето на данокот.

Забрзана амортизација е дозволена за технолошки напредните средства или за средствата кои се дел од програмите за заштита на околината во рамки на компанијата. При забрзаната амортизација се користат стапки кои се до 25% повисоки од вообичаените стапки на амортизација, но само по барање и пропратна документација доставена до даночните служби. Посебна стапка на забрзана амортизација е дозволена кога се користи функционален метод на амортизација, со кој стапката на амортизација може да порасне до 10% од пропишаната даночна стапка без одобрение од даночните служби.

Холдинг компании можат да ги консолидираат нивните даночни резултати кога мајката компанија и нејзините ќерки компании се македонски резиденти. Пријава за консолидиран данок може да се направи кога мајката компанија поседува најмалку 90% од нејзините компании ќерки. Иако секоја поединечна компанија останува одговорна за подмирување на сопствените даноци, загубите може да се редистрибуираат на други компании што прават одбивка во групата и да бидат вклучени како дел од консолидираниот групен резултат за данокот.

Капитална добивка имаат компании кои направиле разлика помеѓу продажната и набавната цена на капиталните средства како што се опрема, акции, недвижности и сл. Капиталната добивка е предмет на оданочување со редовна корпоративна даночна стапка од 12% во 2007 или 10% во 2008 година и понатаму.

Оданочувањето на капиталната добивка на продажба на акции е исклучок од оданочувањето се до фискалната 2005 година.

Капиталните загуби може да се компензираат со капиталните добивки остварени во истата година. Вишок на капитални загуби е можно да се пренесува напред во период до три години, или да се компензира со идните капитални добивки.

Компаниите во Македонија однапред прават месечни плаќања на данокот на добивка најкасно до 15-от ден во следниот месец за месецот за кој се пресметува данокот. Аконтационото месечно плаќање се пресметува со земање една дванаестина од пријавената добивка за претходната година и со прилагодување на овој износ во согласност со стапката на порастот на индексот на цената што ја плаќаат потрошувачите, или со прилагодување на вредноста за било кој релативен пораст на просечната нето плата на вработените зависно која од овие опции е поприфатлива.

Инвестициите во фиксни средства, инвестиции во екологија и инвестиции во неразвиени области, планински области и погранични области се подложни на враќање на данок, што е вклучено во месечната пресметка.

На крајот на календарската година, компаниите го пријавуваат годишниот данок. Доколку кумулативната вредност од аконтативното месечно плаќање е помала од вредноста на данокот за тековната година што компанијата го должи на државата, компанијата треба да ја плати разликата до крајот на март следната година. Во спротивно, даночниот обврзник може да бара рефундирање или може да го пренесе овој преплатен износ за компензација во следната година. Новопформираниите компании го пресметуваат месечното авансно плаќање врз основа на даночниот приход.

Задржувачкиот данок е воведен во Р.С. Македонија од 01.01.2006 година. Општата стапка е 15%, а приходот од каматата и изнајмувањето е оданочен со овој данок со стапка од 10%. Некои од овие стапки се предмет на понатамошно намалување, зависно од взаемните даночни договори со соодветните држави. Законите за македонскиот корпоративен данок овозможуваат намалување на данокот за оној платен во странство до ниво на законски пропишаниот според Законот за корпоративен данок на приход во Македонија.

Данок на додадена вредност

Почетното воведување на данокот на додадена вредност (ДДВ) во Р.С.Македонија беше во 2000 година. ДДВ се додава на вредноста на стоката која се продава или на понудената услуга. ДДВ исто се применува на увезени стоки и на недвижности во Македонија. ДДВ се додава на секоја процесна фаза и вклучува и акцизни даноци како дел од основицата за оданочување. ДДВ се наплатува со следните стапки: нулта-стапка, 5% или 18%. ДДВ од 5% стапка се применува на земјоделски или рибни производи, производи од храна, вода и за публикации, но не за оние публикации за рекламни цели. Минатата година Владата ја прошири листата на производи и услуги со стапка од 5% ДДВ.

Исклучок од ДДВ се активности како: издавање, изнајмување и продажба на простор за живеење, поштенски активности, банкарство, осигурување и други финансиски активности, здравствени услуги и социјални служби, меѓународни патници и превоз на храна, извоз на стоки и услуги, како и трговски активности во слободните трговски зони, вклучувајќи го извозот и увозот на / од слободните економски зони.

Ентитетот кој продава е задолжен за собирање на ДДВ од купувачот во продолжеток на куповната цена на производот или услугата и за прераспределба на разликата од излезниот и влезниот ДДВ кон даночните служби. Во случај кога влезниот ДДВ ја надминува вредноста на излезниот ДДВ, компанијата бара поврат на ДДВ или едноставно дозволува вредноста на ДДВ што треба да се врати да се нивелира во наредните плаќања на ДДВ.

Царински обврски

Пред да стане член на Светската трговска организација, Северна Македонија влезе во неколку билатерални договори за имплементација на 0% увозни стапки за повеќето од стоки увезени од овие земји. Помеѓу овие земји се: Словенија, Србија и Црна Гора, Хрватска, Бугарија, Турција, Украина, Босна и Херцеговина, Албанија, земји членки на ЕФТА и земји членки на ЕУ.

Надлежен орган-Царинската управа на Република Македонија.

Акцизи

Акцизните давачки се регулирани со Законот за акцизи од 01.07. 2001, чија цел е да поддржи воспоставување на нов систем на оданочување. Тековно, акцизните давачки се наплатуваат за одредени стоки, како што се нафта и нафтени деривати, тутунски производи, алкохолни пијалоци и возила. Стапките зависат од производот што е предмет на оданочување и може да се рангираат како специфични акцизи (за нафтени деривати и алкохолни пијалоци), пропорционални акцизи (за масла и мазива) и комбинирана акциза (за тутунски производи).

Данок на имот

1. Данокот на имот се пресметува врз основа на пазарната вредност на недвижноста. Даночната стапка е утврдена во висина од 0.1% од утврдена пазарна вредност. Данок на имот не се плаќа на:
 2. недвижен имот во државна сопственост кој го користат државните органи, недвижен имот во сопственост на општината кој го користат органите на општината, органите на општините во градот Скопје и органите на градот Скопје, освен недвижниот имот кој се користи од страна на физички или правни лица;
 3. недвижен имот на странски дипломатски и конзуларни претставништва и на претставништва на меѓународни организации, ако се во нивна сопственост, под услов на реципроцитет;
 4. недвижен имот во сопственост на Народната банка на Република Северна Македонија;
 5. верски објекти во кои се врши богослужба, молитва и други манифестации на верата како храм, џамија, молитвен дом, синагога, гробишта и други простории на црква, верска заедница и религиозна група;
 6. поединечни градби кои со акт за заштита се прогласени за културно наследство;
 7. објекти за заштита на земјиштето, водите и воздухот;
 8. објектите на претпријатијата за работно оспособување, професионална рехабилитација и вработување на инвалиди;
 9. земјиште што се користи за површински и подземен коп во рударството и за геолошките истражувања;9) објекти наменети за примарна обработка на земјоделски производи, и тоа:- објекти наменети за одгледување на добиток и риби,- објекти за сместување на опрема за следење на квалитетот и безбедноста на примарните сточарски и земјоделски производи на земјоделско стопанство,- објекти за сместување и одржување на земјоделска механизација, приклучна опрема и други превозни средства и опрема на земјоделско стопанство,- објекти за складирање, прием, чување и пакување на примарни земјоделски и сточарски производи и храна за животни на земјоделско стопанство,
10. објекти, собирни центри за млеко, печурки и лековити растенија,- резервоари за вода поврзани со активности во земјоделско производство на земјоделско стопанство и- објекти за третман на отпад од активности во земјоделско производство на земјоделско стопанство.10) земјоделско земјиште што се користи за земјоделско производство.
11. Доколку недвижноста се користи за домување, даночната основа може да се намали на половина од утврдената вредност.

Данок на продажба и пренос на имот

Овој данок се наплатува при продажба или пренос на недвижен имот и права. Даночната основа е пазарната вредност на имотот во моментот на продажбата/преносот.

Даночната стапка изнесува 4%.

Даночната обврска на данокот на промет на недвижности настанува со денот на склучувањето на договорот за пренос на правото на сопственост на недвижности, односно на замена на недвижностите. Постојат и даночни ослободувања:

1. на прометот на недвижности во постапката на експропријација;
2. кога странско дипломатско, односно конзуларно претставништво го пренесува правото на сопственост на недвижности, под услов на реципроцитет;

3. кога правото на сопственост се пренесува заради намирување на обврските по основа на јавни приходи во постапката за присилна наплата;
4. на прометот на недвижности меѓу државни органи, меѓу државни органи и општините и меѓу општините;
5. на прометот на недвижности во постапката на конфискација;
6. на прометот на станovi во општествена сопственост, доколку во купопродажниот договор не е уредено чија е обврската за плаќање на данокот;
7. кога правото на сопственост на недвижност се пренесува на државни органи заради наплата на побарувања во стечајни и извршни постапки;
8. кога правото на сопственост на недвижност се пренесува на давателот на доживотното издржување кој во однос на примателот на издржувањето се наоѓа во прв наследен ред и тоа само за делот на недвижноста кој би го наследил според Законот за наследување и без давање на издршката;
9. на првиот промет на станбени згради и станovi кој ќе се изврши во период до пет години по изградбата на кој е пресметан данок на додадена вредност;
10. при вложување на недвижности во капиталот на трговските друштва;
11. на тргувањето со хартии од вредност, во смисла на Законот за хартии од вредност и
12. кога правото на сопственост на недвижност се пренесува на банките како доверители, заради наплата на парично побарување, доколку во рок од три години го продадат стекнатиот имот.

Данок на наследство и подарок

Данок на наследство и подарок се плаќа на недвижен имот и право на плодуюживање и користење на недвижен имот кои наследниците, односно примателите на подароци ги наследуваат, односно примаат врз основа на Законот за наследување, односно договорот за подарок. Данок на наследство и подарок се плаќа и на готови пари, парични побарувања, хартии од вредност и друг подвижен имот, ако пазарната вредност на наследството, односно договорот за подарок е повисока од износот на едногодишната просечна плата во Република Северна Македонија во претходната година, според податоците на Државниот завод за статистика. Обврзник на данокот на наследство и подарок е физичко и правно лице - резидент на Република Северна Македонија кое наследува имот, како и физичко и правно лице кое прима имот на подарок, во земјата и во странство. Обврзник на данокот на наследство и подарок е и странско физичко и правно лице - нерезидент за недвижниот и подвижниот имот што го наследува, односно прима на подарок на територијата на Република Северна Македонија.

Даночните стапки се следните:

3% за втор наследен ред

5% за трет наследен ред или обврзник кој не е во сродство со оставителот.

Наследствата и подароци помеѓу роднини од прв наследен ред се ослободени од овој данок.

Даночни поволности за инвестирање во ТИРЗ

Технолошко индустриска развојна зона (ТИРЗ) е слободна зона од аспект на даночните закони во Република Северна Македонија. Секое домашно или странско физичко или правно лице - корисник на ТИРЗ може да ги користи даночни поволности преку инвестирање во зоната.

Даночни ослободувања и олеснувања

- **Данок на добивка** - Корисникот на зоната е ослободен од плаќање данок на добивка за период од 10 години, доколку во рок од две години по годината на добивање на решението за започнување со работа под услови утврдени со закон го започне вршењето на дејноста во зоната.
**** Задржан данок* - Корисниците на ТИРЗ кои вршат исплата на приходи кон странско правно лице во Република Македонија или во странство, должни се истовремено со исплатата на приходот да го задржат и да го уплатат данокот во висина од 10%, освен ако поинаку не е регулирано со Меѓународните договори за одбегнување на двојно оданочување.
- **Персонален данок на доход** - Корисникот на зоната е ослободен од плаќање персонален данок на доход по основ на плати на вработени лица за период од 10 години, од започнувањето на вршење на дејност во зоната, односно од првиот месец во кој корисникот ќе изврши исплата на плата, без разлика на бројот на вработени лица.
- **Данок на додадена вредност** - Корисникот на зоната е ослободен од ДДВ за прометот на добра и услуги во ТИРЗ (освен прометот наменет за крајна потрошувачка) и за увозот на добра во ТИРЗ (под услов добрата да не се наменети за крајна потрошувачка).

Услови за користење на даночните поволности

Корисникот на зоната треба :

- да врши нова дејност и тоа: производна дејност; дејност од областа на информатичката технологија (изработка на софтвери, склопување хардвер, дигитални записи, компјутерски чипови и сл.), научно истражувачка дејност и производство засновано на нови технологии со високи еколошки стандарди; услуги кои се директно поврзани со увоз на добра кои се внесуваат во зоната (под услов добрата да не се наменети за крајна потрошувачка);
- да нема ненамирени пристигнати даночни или царински обврски;
- да не е отворена стечајна постапка над него; и
- да поднесе Барање за остварување на даночни ослободувања и олеснувања (по сите основи) до Управата за јавни приходи преку Дирекцијата за технолошки индустриски развојни зони.

Рок и потребна документација

Корисникот на зоната Барањето го поднесува до Управата за јавни приходи преку Дирекцијата за технолошки индустриски развојни зони најдоцна до 31 март во тековната година, за секоја претходна година од работењето во зоната за која се користат даночните ослободувања и олеснувања. Кон барањето корисникот на зоната е должен да ги достави следните докази:

- Договор за вршење дејност со основачот на зоната;
- Решение од Царинската управа за исполнување на условите за вршење на царински надзор согласно со Царинскиот закон и Решение донесено од Дирекцијата за ТИРЗ за започнување со работа на корисникот;
- Годишна сметка и даночен биланс за претходната година заедно со образец СПД - Структура на приходите по дејност;
- Доказ од Централниот регистар за тековна состојба на бонитетот на корисникот (не постар од шест месеци);
- Уверение издадено од надлежен орган дека корисникот на зоната нема пристигнати, а ненамирени даночни и царински обврски; и
- Уверение издадено од надлежен суд и Централниот регистар дека над корисникот на зоната не е отворена стечајна постапка или постапка за ликвидација.

III ПОТЕНЦИЈАЛИ ЗА ИНВЕСТИРАЊЕ ВО ОПШТИНА КУМАНОВО

1. Преглед на економската состојба

1.1. Економска состојба во Р.С.М

Во раните деведесетти години, на почетокот на својата независност, Р.Северна Македонија се соочи со економски проблеми и со голем надворешен долг, со оглед на тоа што земјата загуби повеќе од 80% од својот пазар во другите републики од поранешна Југославија и во поранешниот Советски Сојуз. Негативните економски трендови, следени со високо ниво на инфлација, ниско ниво на извоз и големи намалувања во вкупните инвестиции престанаа во 1996 година кога БДП порасна за 1,2% во однос на претходната година (НБРМ). Воведувањето на цврста монетарна и фискална стабилизациона политика од страна на Владата, развојот на финансискиот пазар, како и либерализацијата на надворешно трговскиот режим и поддршката на странските директни инвестиции во земјата, резултираше со соодветно рехабилитирање на главните сектори во економијата: трговијата, индустријата и земјоделството и таквиот позитивен тренд во економијата беше присутен до 2000 година кога порастот на БДП достигна 4,5%, што беше највисоко ниво од осамостојувањето на Македонија.

Република Северна Македонија е одличен избор за лоцирање на деловната активност, од повеќе причини:

- Предност од стратешката географска позиција, наоѓајќи се на крстосницата на 2 главни европски транспортни коридори;
- Високо либерализирана политика за надворешна трговија и има потпишано разни билатерални договори кои им овозможуваат на локалните производители слободен пристап до Европската унија и другите пазари, со што Северна Македонија ја прави конкурентна за раст на производството и извозот;
- Стабилно монетарно опкружување со една од најниските стапки на инфлација во регионот и стабилна валута;
- Поволен даночен пакет со една од најниските стапки на данок на добивка во светот; покрај тоа, Северна Македонија има неколку слободни технолошко – индустриски развојни зони кои нудат: 10 години даночно ослободување на данок на добивка, персонален данок на доход, ДДВ, царинските давачки и други;
- Високо квалификувана работна сила и е една од најконкурентните земји во ЈИЕ во однос на трошоци за работна сила во Европа;
- Отвореност на Владата за инвеститори и
- Членка на НАТО и земја кандидат за ЕУ.

БРЗА РЕГИСТРАЦИЈА НА КОМПАНИИ Едношалтерски систем за регистрација на компанија во рок од 4 ч

ЕКОНОМСКИ ИНДИКАТОРИ

Табела: Основни економски показатели:

БДП (стапки на реален пораст, во %)/1										
2023	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2024	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2025
	2024	2024	2024	2024		2025	2025	2025	2025	
2.6	1.6*	3*	2.9*	4.3*	3*	2.9*	3.5*	3.8*		
Инфлација (крај на период, на годишна основа, во %)/2										
2023	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2024	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2025
	2024	2024	2024	2024		2025	2025	2025	2025	
3.6	3.4	3.9	2.6	4.0	4.4	4.2	3.5	4.4	4.2	4.1
Инфлација (просек, на кумулативна основа, во %)/2										
2023	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2024	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2025
	2024	2024	2024	2024		2025	2025	2025	2025	
9.4	3.4	3.7	3.3	3.5	3.5	4.2	3.8	4.0	4.1	4.1

Стапка на невработеност (во %)/3										
2023	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2024	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2025
	2024	2024	2024	2024		2025	2025	2025	2025	
13.1	12.9	12.5	12.3	11.9	12.4	11.6	11.5	11.5		
Буџетски биланс (салдо на централен буџет и фондови, % од БДП)/4										
2023	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2024	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2025
	2024	2024	2024	2024		2025	2025	2025	2025	
-4.6	-1.5	-1.0	-0.1	-1.8	-4.3	-1.3	-1.7	-0.5	-0.8	-4.0
Парична маса М1 (годишни стапки на промена во %)/5, 17										
2023	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2024	Кв.1	Кв.2	Кв.3	2023	Кв.1
	2024	2024	2024	2024		2025	2025	2025		2024
11.0	10.8	8.6	11.0	11.8	11.8	12.2	14.5	16.6	11.0	10.8
Парична маса М2-денарски дел (годишни стапки на промена во %)/5, 17										
2023	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2024	Кв.1	Кв.2	Кв.3	2023	Кв.1
	2024	2024	2024	2024		2025	2025	2025		2024
9.8	10.0	8.6	9.9	12.5	12.5	13.6	15.9	17.6	9.8	10.0
Парична маса М3 (годишни стапки на промена во %)/5, 18										
2023	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2024	Кв.1	Кв.2	Кв.3	2023	Кв.1
	2024	2024	2024	2024		2025	2025	2025		2024
10.2	10.9	9.4	11.5	14.6	14.6	15.2	17.1	18.5	10.2	10.9
Парична маса М4 (годишни стапки на промена во %)/5, 17										
2023	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2024	Кв.1	Кв.2	Кв.3	2023	Кв.1
	2024	2024	2024	2024		2025	2025	2025		2024
11.1	12.1	10.0	11.9	14.8	14.8	15.0	16.6	17.6	11.1	12.1
Кредити на приватен сектор дадени од банки и штедилници (годишни стапки на промена во %)/5, 18										
2023	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2024	Кв.1	Кв.2	Кв.3	2023	Кв.1
	2024	2024	2024	2024		2025	2025	2025		2024
5.1	6.1	6.4	7.5	11.2	11.2	12.3	13.0	13.5	5.1	6.1
Пондерирани каматни стапки на вкупно дадени денарски кредити (во % на годишно ниво, просек за периодот)/6, 16										
2023	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2024	Кв.1	Кв.2	Кв.3	2023	Кв.1
	2024	2024	2024	2024		2025	2025	2025		2024
5.4	5.9	5.9	5.9	5.8	5.8	5.7	5.5	5.3	5.4	5.9
Пондерирани каматни стапки на вкупно примени денарски депозити (во % на годишно ниво, просек за периодот)/7, 16										
2023	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2024	Кв.1	Кв.2	Кв.3	2023	Кв.1
	2024	2024	2024	2024		2025	2025	2025		2024
1.8	2.2	2.3	2.4	2.6	2.4	2.7	2.7	2.7	1.8	2.2
Просечен девизен курс МКД/ЕУР										
2023	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2024	Кв.1	Кв.2	Кв.3	2023	Кв.1
	2024	2024	2024	2024		2025	2025	2025		2024
61.56	61.62	61.52	61.50	61.49	61.53	61.57	61.62	61.59	61.56	61.62
Просечен девизен курс МКД/УСД										
2023	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2024	Кв.1	Кв.2	Кв.3	2023	Кв.1
	2024	2024	2024	2024		2025	2025	2025		2024
56.94	56.74	57.15	56.01	57.59	56.87	58.58	54.37	52.75	56.94	56.74
Извоз на стоки (во милиони САД-долари)/8										

2023	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2024	Кв.1	Кв.2	Кв.3	2023	Кв.1
	2024	2024	2024	2024		2025	2025	2025		2024
8,999.3	2,094.2	2,153.5	2,122.7	2,054.8	8,425.2	2,031.08	2,396.42	2,261.97	8,999.3	2,094.2
Извоз на стоки (во милиони евра)/8										
2023	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2024	Кв.1	Кв.2	Кв.3	2023	Кв.1
	2024	2024	2024	2024		2025	2025	2025		2024
8,325.0	1,929.4	2,000.1	1,931.6	1,920.0	7,781.1	1,928.58	2,114.85	1,935.49	8,325.0	1,929.4
Увоз на стоки ц.и.ф. (во милиони САД-долари)/8										
2023	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2024	Кв.1	Кв.2	Кв.3	2023	Кв.1
	2024	2024	2024	2024		2025	2025	2025		2024
12,062.2	2,971.5	3,022.4	2,922.0	3,053.6	11,969.67	2,918.33	3,288.70	3,290.98	12,062.2	2,971.5
Увоз на стоки ц.и.ф. (во милиони евра)/8										
2023	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2024	Кв.1	Кв.2	Кв.3	2023	Кв.1
	2024	2024	2024	2024		2025	2025	2025		2024
11,156.6	2,737.6	2,806.7	2,661.9	2,856.2	11,062.45	2,773.85	2,903.50	2,816.98	11,156.6	2,737.6
Трговски биланс (во милиони САД-долари)/8										
2023	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2024	Кв.1	Кв.2	Кв.3	2023	Кв.1
	2024	2024	2024	2024		2025	2025	2025		2024
-3,062.9	-877.3	-869.0	-799.4	-998.78	3,544.41	887.25	892.29	1,029.02	-3,062.9	-877.3
Трговски биланс (во милиони евра)/8										
2023	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2024	Кв.1	Кв.2	Кв.3	2023	Кв.1
	2024	2024	2024	2024		2025	2025	2025		2024
-2,831.6	-808.2	-806.6	-730.3	-936.14	3,281.28	845.27	788.66	-881.49	-2,831.6	-808.2
Салдо на тековна сметка на билансот на плаќања (во милиони САД-долари)/9										
2023	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2024	Кв.1	Кв.2	Кв.3	2023	Кв.1
	2024	2024	2024	2024		2025	2025	2025		2024
50.4	-212.2	-125.0	279.7	-298.6	-356.0	-346.5	-214.6	70.3	50.4	-212.2
Салдо на тековната сметка на билансот на плаќања (% од БДП)/10										
2023	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2024	Кв.1	Кв.2	Кв.3	2023	Кв.1
	2024	2024	2024	2024		2025	2025	2025		2024
0.3	-1.3	-0.7	1.6	-1.8	-2.1	-1.8	-1.1	0.4	0.3	-1.3
Салдо на тековна сметка на билансот на плаќања (во милиони евра)/9										
2023	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2024	Кв.1	Кв.2	Кв.3	2023	Кв.1
	2024	2024	2024	2024		2025	2025	2025		2024
49.9	-196.0	-115.3	252.7	-279.9	-338.4	-330.2	-189.2	60.4	49.9	-196.0
Салдо на тековната сметка на билансот на плаќања (% од БДП)/10										
2023	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2024	Кв.1	Кв.2	Кв.3	2023	Кв.1
	2024	2024	2024	2024		2025	2025	2025		2024
0.3	-1.3	-0.7	1.6	-1.8	-2.2	-2.0	-1.1	0.4	0.3	-1.3
Директни инвестиции - нето (во милиони САД-долари)/9, 15										
2023	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2024	Кв.1	Кв.2	Кв.3	2023	Кв.1
	2024	2024	2024	2024		2025	2025	2025		2024
527.9	284.9	244.2	256.4	336.3	1,121.8	113.3	33.7	-103.1	527.9	284.9

Директни инвестиции - нето (% од БДП)/10										
2023	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2024	Кв.1	Кв.2	Кв.3	2023	Кв.1
	2024	2024	2024	2024		2025	2025	2025		2024
3.3	1.7	1.4	1.5	2.0	6.6	0.6	0.2	-0.5	3.3	1.7
Директни инвестиции - нето (во милиони евра)/9, 15										
2023	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2024	Кв.1	Кв.2	Кв.3	2023	Кв.1
	2024	2024	2024	2024		2025	2025	2025		2024
488.1	262.9	225.6	236.5	311.8	1,036.8	106.2	30.0	-88.0	488.1	262.9
Директни инвестиции - нето (% од БДП)/10										
2023	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2024	Кв.1	Кв.2	Кв.3	2023	Кв.1
	2024	2024	2024	2024		2025	2025	2025		2024
3.3	1.7	1.4	1.5	2.0	6.6	0.6	0.2	-0.5	3.3	1.7
Девизни резерви (во милиони евра, крај на период)/11										
2023	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2024	Кв.1	Кв.2	Кв.3	2023	Кв.1
	2024	2024	2024	2024		2025	2025	2025		2024
4,538.4	4,287.1	4,337.5	4,406.6	5,029.0	5,029.0	4,788.1	4,697.6	4,722.7	4,538.4	4,287.1
Покриеност на увозот со девизни резерви (девизни резерви во евра/ просечен месечен увоз на стоки ф.о.б и увоз на услуги од тековната година), во месеци										
2023	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2024	Кв.1	Кв.2	Кв.3	2023	Кв.1
	2024	2024	2024	2024		2025	2025	2025		2024
4.6	4.6	4.5	4.7	4.7	5.2	4.9	4.5	4.6	4.6	4.6
Надворешен долг (во милиони САД-долари, крај на период)/12										
2023	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2024	Кв.1	Кв.2		2023	Кв.1
	2024	2024	2024	2024		2025	2025			2024
Надворешен долг (во % од БДП)/10										
2023	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2024	Кв.1	Кв.2	2023	Кв.1	Кв.2
	2024	2024	2024	2024		2025	2025		2024	2024
Бруто надворешен долг (во милиони САД-долари, крај на период)/13										
2023	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2024	Кв.1	Кв.2	Кв.3	2023	Кв.1
	2024	2024	2024	2024		2025	2025	2025		2024
12,548.4	12,711.7	12,683.0	13,174.4	12,756.7	12,756.7	13,008.7	14,250.8	14,242.0	12,548.4	12,711.7
Бруто надворешен долг (во милиони евра, крај на период)/13										
2023	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2024	Кв.1	Кв.2	Кв.3	2023	Кв.1
	2024	2024	2024	2024		2025	2025	2025		2024
11,356.1	11,782.1	11,847.8	11,807.1	12,214.4	12,214.4	12,048.4	12,176.0	12,148.8	11,356.1	11,782.1
Бруто надворешен долг (во % од БДП)/ 14										
2023	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2024	Кв.1	Кв.2	Кв.3	2023	Кв.1
	2024	2024	2024	2024		2025	2025	2025		2024
77.4	75.2	75.6	75.4	78.0	78.0	72.7	73.5	73.3	77.4	75.2

Извор: НБРМ јануари, 2021год

1.2. Клима за инвестирање во Општина Куманово

Советот на Општина Куманово може да донесе одлука за намалување на комуналната такса. Потребно е инвеститорот да достави бизнис план, заедно со потребната техничка документација за градба, до Општина Куманово. Одделението за локален економски развој при Општина Куманово ќе изврши анализа на инвестицијата врз база на следните критериуми: висина на инвестиција, број на нови вработувања, број на вработувања од високообразовен кадар, користење на сировини од домашно (локално) потекло, големина на пазарот, процент на извоз, производство на готов или полуготов производ, воведување на нова технологија и креирање на нови асортимани на производи, како и еколошки аспект на производниот погон. Врз основа на анализата Одделението за локален економски развој ќе го предложи процентот на намалување на комуналната такса.

Олеснувања при инвестирање

Во Р.Северна Македонија не постојат ограничувања во однос на странските инвеститори и нивната сопственост. Странските компании, како и домашните можат да формираат нови или да купат постоечки, сеуште државни и неприватизирани компании во земјата.

Според Македонскиот Устав странските инвеститори ја имаат истата заштита и права како македонските. Странските инвеститори имаат и посебни олеснувања во областа на даноците и царините, иако тие полека стануваат важечки за сите инвеститори, без оглед на нивното потекло.

Странските компании можат да ги лоцираат своите компании во македонските слободни економски зони и така да бидат изземени од плаќањето на даноци поради причините кои ќе ги наведеме подолу. Исто така целата увезена опрема влезена како странска инвестиција во домашна компанија е изземена од плаќање царина. Поради побрз развој на недоволно развоените региони во Македонија, Владата воведува даночни олеснувања за компании заинтересирани да инвестираат во тие региони. Корпоративниот данок на реинвестираната добивка изнесува 0%.

Од Јануари 2007 година се воведува многу поволен даночен режим. Основа на овој режим е воведување рамен данок, придружено со значајно намалување на даночните стапки. Така, корпоративната стапка на данокот на добивка се намали од 15% на 12%, а од 2008 на 10%. Истата стапка и динамика на примена се оденуваат и на персоналниот данок. Насоките за овие измени беа насочени и кон упростување на даночната администрација. Воведувањето на специјална единица за опслужување на големите даночни обврзници исто така придонесе за олеснување и упростување на администрацијата при даночните процедури.

1.2.1. Слободни економски зони (технолошки, индустриски и сл.)

Слободните економски зони иницијално беа воведени во Македонија во 1999 година со донесувањето на Законот за слободни економски зони. Во моментот избрани слободни економски зони се Бунарџик, близу до Скопје и онаа во Кавадарци наречена Долина на никелот. Во 2007 година се донесе нов закон за технолошко индустриски развојни зони со цел да се поддржат инвестициите во производството, информатичката технологија, истражувањето и развојот, новите технологии и сл. Од овој закон се очекува да ги промовира високо пропусливните и модерни технологии со воведување практично производство и ефикасно користење на капацитетите со примена на највисоки еколошки стандарди. Овој закон обезбедува извесни даночни предности за инвеститорите во тие зони, како на пример:

- Иземање од плаќање данок на добивка во првите 10 години
- Иземање од плаќање ДДВ за оние производи продадени во зоната, или за оние производи кои се реекспортирани или увезени за понатамошно производство
- 50% намалување на персоналниот данок за период од 5 години.
- Се предвидува изнајмување на земјиште во зоната за период од 50 години, со можност тоа да се продолжи за дополнителни 25 години
- Иземање од плаќање придонеси, даноци и други давачки при урбанизација на одредено земјиште и слободна инфраструктура која ќе овозможи поврзување со природен гас, вода и електрика и пристап кон главната меѓународна патничка мрежа
- Кај компаниите од ИТ областа (софтвер, хардвер, дигитално известување, компјутерски чипови и сл.), со овој закон се предвидени и други предности при

нивните научно истражувачки активности и воведувањето нови технологии со високи еколошки стандарди. Таквите компании нема да мораат да обезбедуваат гаранција како покритие за нивните царински обврски.

Основен предуслов за една компанија да може да се квалификува за работење во технолошка индустриска развојна зона е да има најмалку 80% годишен извоз во однос на вкупната продажба. Освен тоа компаниите од списокот на Фортуна Глобал 500 и Бизнеспланет 1200 кои ќе решат дел од своите бизнис активности да насочат во овие зони ќе имаат можност за користење средства од владините фондови за кофинансирање. Со оглед на тоа што Македонија се движи во правец на приближување до ЕУ, ќе мора и законот за технолошки индустриски развојни зони да се усогласи со барањата на ЕУ. Секој апликант кој сака да основа технолошко индустриска развојна зона мора да поднесе писмено барање до Дирекцијата за технолошки и индустриски развојни зони, а со барањето се потребни и други пропратни документи како,

- Називот и седиштето, односно адресата на подносителот
- Дејностите што ќе се вршат во зоната,
- Периодот за кој се основа зоната,
- Условите за градба на зоната, придружени со извод, од просторниот или урбанистичкиот план издадени од надлежниот орган на државната управа,
- План за организација и начин на работење во зоната,

Дирекцијата обезбедува дозвола за формирање технолошко индустриска развојна зона ако апликацијата е во согласност со поставените барања, на основа на што Владата дава согласност за формирање на таа технолошко индустриска развојна зона. Зоната мора да почне со работа во рок од 12 месеци од приемот на решението за работа.

1.2.2 Извозни олеснувања

Во моментот извозните олеснувања во Македонија не се многубројни. Едно од нив е во полето на извозно промовираните проекти кои ги спроведува Македонската Влада. Друга група на олеснувања се оние кои ги нуди Македонската банка за поддршка на развојот (МБПР). Една од главните цели на таа банка е поддршка и промоција на извозот. Таа обезбедува кредити за финансирање на извозот во износ од 30.000-2.000.000 ЕУР, кои можат да се продолжат на период од 60-360 дена. Другите производи што банката ги нуди се кредити за продажба на опрема и за изведување градежни работи во странство. Банката исто така обезбедува и кредити за обртен капитал во износ од 30.000-1.000.000 ЕУР на период од 6 месеци до 2 години. Банката нуди и осигурување на извозот од комерцијални и некомерцијални ризици и е подготвена да издава гаранции до партнерите на извозните компании, а исто така нуди и факторинг услуги. Процедурите за осигурување на извозот од комерцијални и некомерцијални ризици се одвиваат на следниот начин:

- Извозникот склучува комерцијален договор според кој македонскиот извозник е обврзан да испорача стока или услуги во одредена количина и со одреден квалитет, додека странскиот купувач е обврзан да плати за таа стока или услуги
- Договорната страна која сака да биде осигурена поднесува барање за осигурување до одделот за осигурување на МБПР
- МБПР ја продолжува процедурата во однос на дефинирање на стапката на премијата
- Собраните податоци се доставуваат на разгледување на одговорните за осигурување во МБПР. Периодот за осигурување може да се движи во границите меѓу 180 и 360 дена. МБПР покрива 85%-100% од настанатото оштетување во случај ако истото е предвидено во договорот за осигурување. Осигурениот износ може да се движи помеѓу 5.000-3.000.000 ЕУР.

2. МОЖНОСТИ ЗА “ГРИНФИЛД” (Greenfield) ИНВЕСТИЦИИ ВО ОПШТИНА КУМАНОВО

2.1. ИНФОРМАЦИИ ЗА ИНДУСТРИКА ЗОНА - ОД УРБАНИСТИЧКИОТ ПЛАН ВОН НАСЕЛЕНО МЕСТО ГОРНО

КОЊАРЕ за Стопански комплекс на село Горно Коњаре м.в. „Новине“ и м.в. „Речица“

На идеална геостратешка позиција се наоѓаат 65.00 ха земјиште со вкупно 51 градежна парцела од кои 45 парцели се слободни и истите можат да се отуѓат по пат на јавно наддавање со цел инвестирање во Стопански комплекс во атар на село Горно Коњаре, м.в. „Новине“ и м.в. „Речица“

2.1.1. Географско одредување на подрачјето на планскиот опфат

Подрачјето на стопанскиот комплекс е во атарот на населено место Горно Коњаре - Општина Куманово. Локацијата на комплексот се наоѓа покрај коридорот Е-75 преку кој директно е поврзана со патната мрежа на Р. Македонија и има директна врска со градот, како и со границата со Р. Србија која е на оддалеченост од 5 км. Директно преку коридорот Е-75 се поврзува и со Аеродромот Скопје, кој е на оддалеченост од 21 км и со Главниот Град на Р. Македонија-Скопје кој е на оддалеченост од 40 км. Западно веднаш до самата локација поминува и меѓународната железничка пруга Скопје-Белград.

Слика--: Приказ на Индустриската зона Речица

2.1.2. Планска програма

Површината на планскиот опфат планиран со УПВНМ изнесува 65,00 хектари со вкупно 51 градежна парцела и со истиот се предвидени следните класи на намени:

Г-Производство, дистрибуција и сервиси каде спаѓаат:

Г2-Лесна и незагадувачка индустрија со компатибилни класи на намена Б1, Б2, Д2, Г3, Г4-30% Г3-Сервиси

Г4-Стоваришта

Е-Инфраструктура каде спаѓаат:

Е1-Комунална инфраструктура

Е2-Комунална супраструктура-трафостаница Е3-Некомпатибилна инфраструктура

Б-Комерцијални и деловни намени каде спаѓаат:

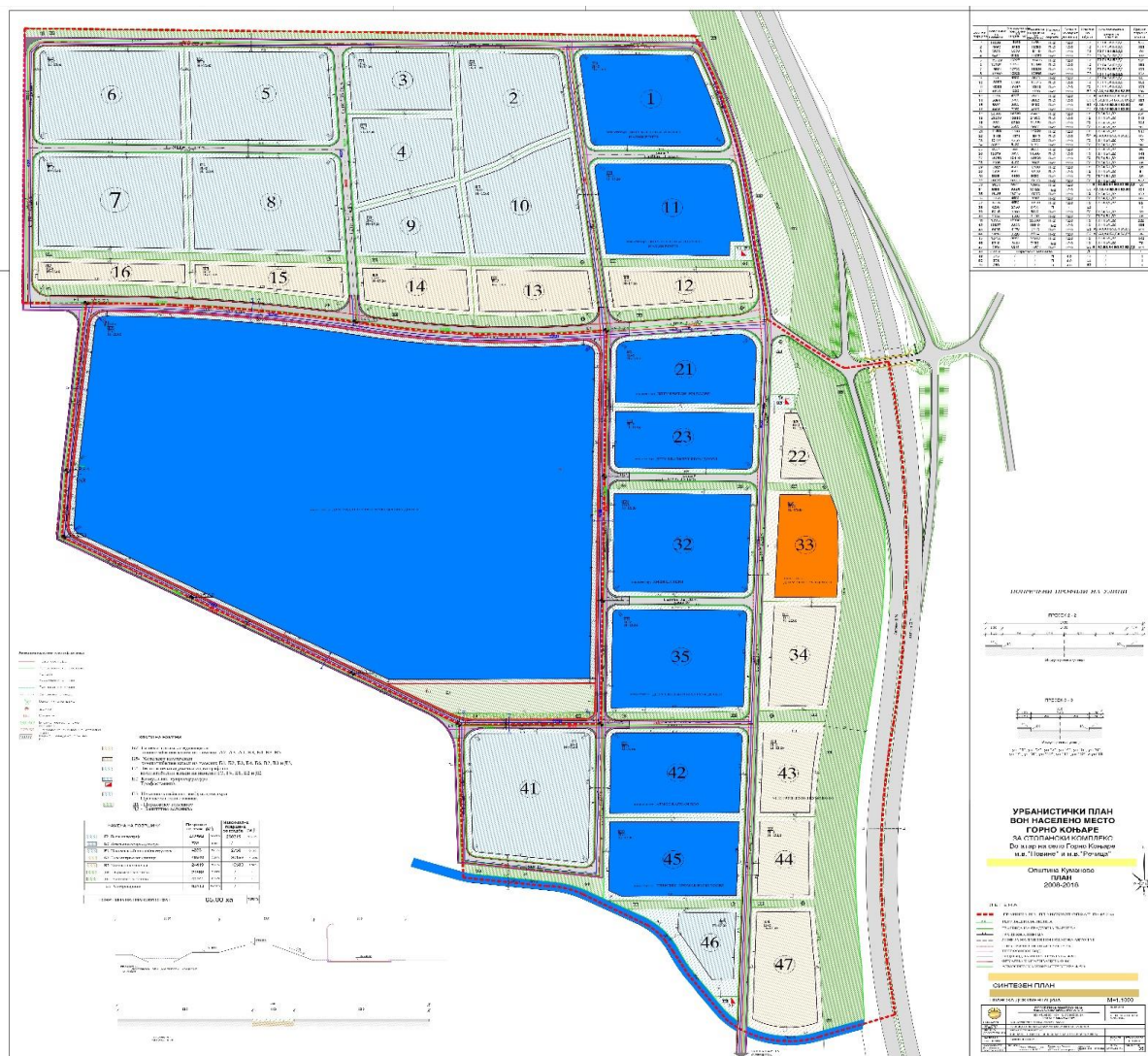
Б2-Големи трговски единици со компатибилни класи на намена А2-20%, А3-20%, А4, Б3, Б4, В3- 40% и В510%

Б5-Хотелски комплекси со компатибилни класи на намена Б1, Б2, Б3, Б4, Б6, В2, В3, Д3-40%

Општина Куманово го донесе овој урбанистички план со кој ќе се задоволат потребите за инвестирање и заживување на просторот, а со тоа ќе се даде можност за понатамошен просторен развој кој воедно ќе претставува и економски развој на самата општина.

За индустриската зона Општина Куманово има изработено Основен Проект за патна инфраструктура со сообраќајна сигнализација и тротоари, фекална и атмосферска канализација и водоводна мрежа. Во моментот зоната е со низок степен на уреденост односно асфалтирани се главните улици во зоната и на истите е изведена атмосферска канализација, а воедно е изведена и трафо станица за приклучок со електрична енергија.

приказ на отугени и слободни градежни парцели

3. Нумерички показатели за градежни парцели согласно изготвен геодетски елаборат

Детален преглед на градежните парцели по населено место и по урбанистички план

УП вон населено место: Стопански комплекс во атар на село Горно Коњаре, м.в. "Новине" и м.в. "Речица",
Одлука на Општина Куманово бр.07-4173/13
од 06.04.2011 година

А. Градежни парцели што ќе бидат предмет на отуѓување по пат на јавно надавање

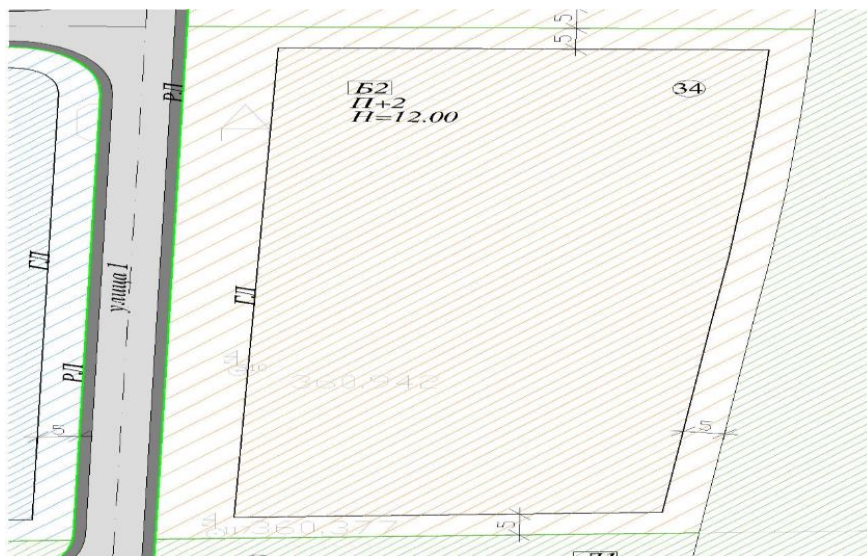
1. Информации за градежна парцела

- Број на градежна парцела: 22
- Вкупна површина на градежната парцела: 3403м²
- Намена на земјиштето (основна класа): Б2
- Намена на земјиштето (опис): Големи трговски единици
- Броеви на катастарските парцели во состав на градежната парцела:
КП 1982-дел
- Површина за градба: 1971м²
- Бруто развиена површина: 3942м²
- Процент на изграденост: 65%
- Коефициент на искористеност на земјиштето: 1.2
- Максимална дозволена висина: 12 м
- Катност: П+2
- Почетна/Утврдена цена по метар квадратен:
- Вкупна почетна/утврдена цена:

2. Информации за градежна парцела

- Број на градежна парцела: 34
- Вкупна површина на градежната парцела: 8685 м²
- Намена на земјиштето (основна класа): Б2
- Намена на земјиштето (опис): Големи трговски единици
- Броеви на катастарските парцели во состав на градежната парцела: КП 1976/1-дел
- Површина за градба: 5645 м²
- Бруто развиена површина: 10422 м²
- Процент на изграденост: 65%
- Коефициент на искористеност на земјиштето:
- Максимална дозволена висина: 12 м
- Катност: П+2
- Почетна/Утврдена цена по метар квадратен:
- Вкупна почетна/утврдена цена:

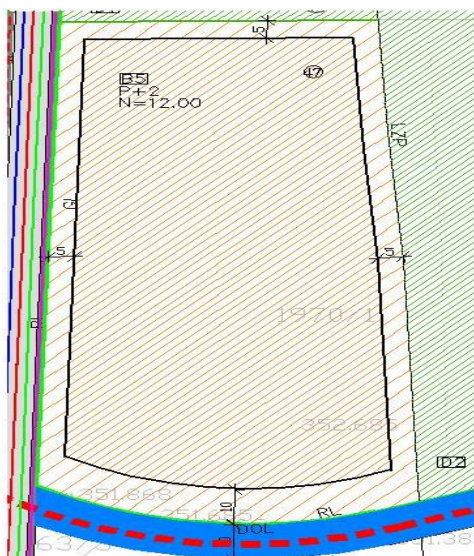
3. Информации за градежна парцела

- Број на градежна парцела: 46
- Вкупна површина на градежната парцела: 6216 м²
- Намена на земјиштето (основна класа): Г2
- Намена на земјиштето (опис): Лесна загадувачка индустрија
- Броеви на катастарските парцели во состав на градежната парцела: КП 1970/1-дел
- Површина за градба: 3187 м²
- Бруто развиена површина: 7450 м²
- Процент на изграденост: 56%
- Коефициент на искористеност на земјиштето: 1.0
- Максимална дозволена висина: 12 м
- Катност: П+2
- Почетна/Утврдена цена по метар квадратен:
- Вкупна почетна/утврдена цена:

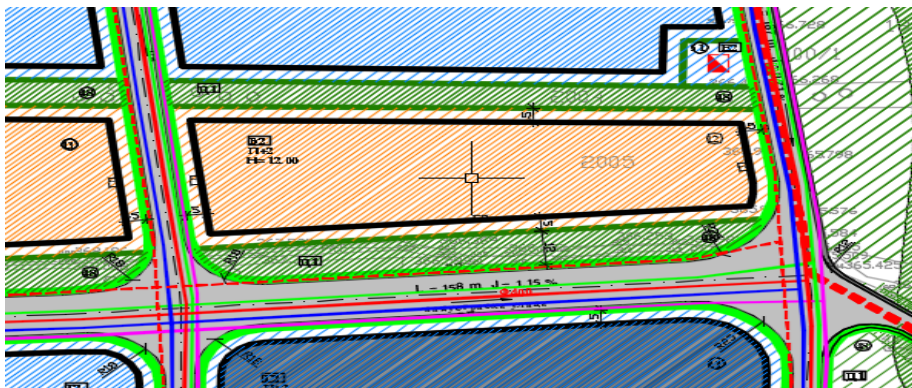
4. Информации за градежна парцела

- Број на градежна парцела: 47
- Вкупна површина на градежната парцела: 9601 м²
- Намена на земјиштето (основна класа): Б5
- Намена на земјиштето (опис): Хотелски комплекси
- Броеви на катастарските парцели во состав на градежната парцела:
КП 1970/1-дел
- Површина за градба: 6241 м²
- Бруто развиена површина: 11521 м²
- Процент на изграденост: 65%
- Коефициент на искористеност на земјиштето: 1.2
- Максимална дозволена висина: 12 м
- Катност: П+2
- Почетна/Утврдена цена по метар квадратен:
- Вкупна почетна/утврдена цена:

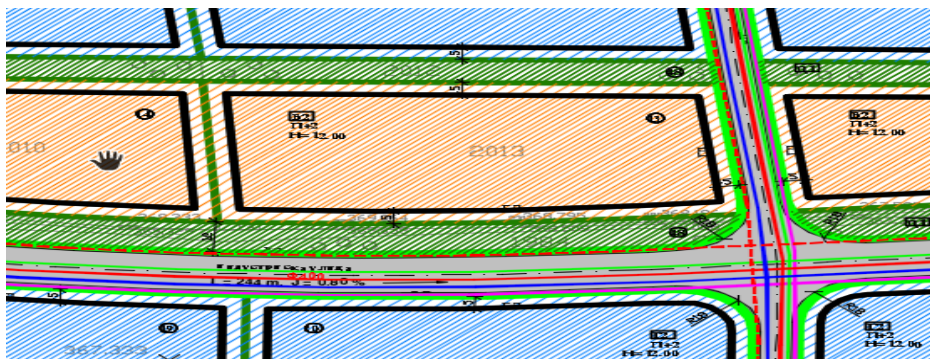
5. Информации за градежна парцела

- Број на градежна парцела: 12
- Вкупна површина на градежната парцела: 6505 м²
- Намена на земјиштето (основна класа): Б2
- Намена на земјиштето (опис): Големи трговски единици
- Броеви на катастарските парцели во состав на градежната парцела: КП 2005
- Површина за градба: 4230 м²
- Бруто развиена површина: 7620 м²
- Процент на изграденост: 65%
- Коефициент на искористеност на земјиштето: 1.2
- Максимална дозволена висина: 12 м
- Катност: П+2
- Почетна/Утврдена цена по метар квадратен:
- Вкупна почетна/утврдена цена:

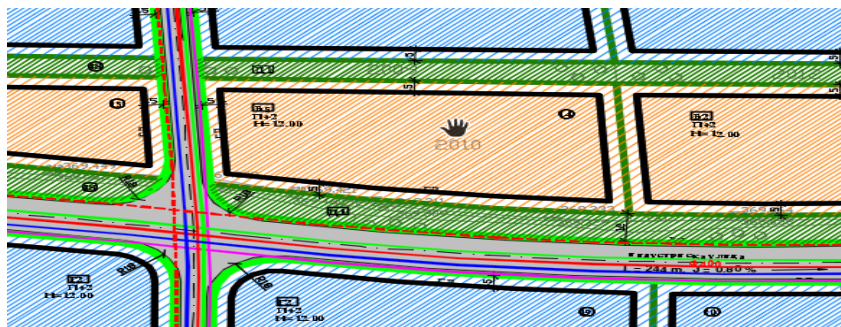
6. Информации за градежна парцела

- Број на градежна парцела: 13
- Вкупна површина на градежната парцела: 6516 м²
- Намена на земјиштето (основна класа): Б2
- Намена на земјиштето (опис): Големи трговски единици
- Броеви на катастарските парцели во состав на градежната парцела: КП 2013
- Површина за градба: 4235 м²
- Бруто развиена површина: 7625 м²
- Процент на изграденост: 65%
- Коефициент на искористеност на земјиштето: 1.2
- Максимална дозволена висина: 12 м
- Катност: П+2
- Почетна/Утврдена цена по метар квадратен:
- Вкупна почетна/утврдена цена:

7. Информации за градежна парцела

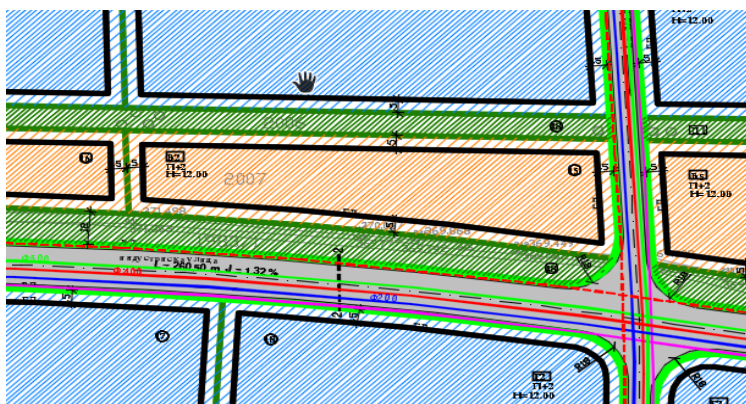
- Број на градежна парцела: 14
- Вкупна површина на градежната парцела: 5694 м²
- Намена на земјиштето (основна класа): Б5
- Намена на земјиштето (опис): хотелски дејности
- Броеви на катастарските парцели во состав на градежната парцела: КП 2010
- Површина за градба: 3700 м²
- Бруто развиена површина: 6660 м²
- Процент на изграденост: 65%
- Коефициент на искористеност на земјиштето: 1.2
- Максимална дозволена висина: 12 м
- Катност: П+2
- Почетна/Утврдена цена по метар квадратен:
- Вкупна почетна/утврдена цена:

8. Информации за градежна парцела

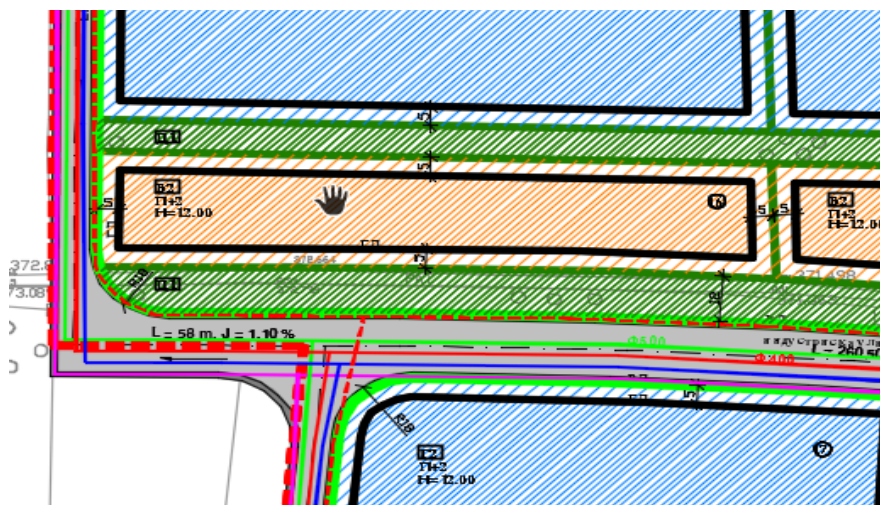
- Број на градежна парцела: 15
- Вкупна површина на градежната парцела: 5392 м²
- Намена на земјиштето (основна класа): Б2
- Намена на земјиштето (опис): Големи трговски единици
- Броеви на катастарските парцели во состав на градежната парцела: КП 2007
- Површина за градба: 3605 м²
- Бруто развиена површина: 6490 м²
- Процент на изграденост: 65%
- Коефициент на искористеност на земјиштето: 1.2
- Максимална дозволена висина: 12 м

- Катност: П+2
- Почетна/Утврдена цена по метар квадратен:
- Вкупна почетна/утврдена цена:

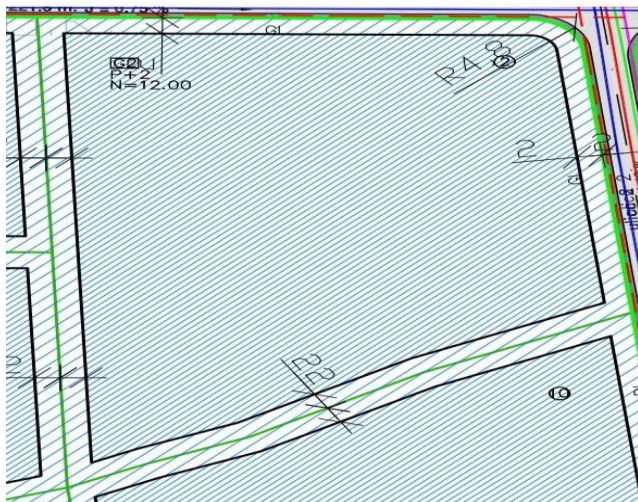
9. Информации за градежна парцела

- Број на градежна парцела: 16
- Вкупна површина на градежната парцела: 4486 м²
- Намена на земјиштето (основна класа): Б2
- Намена на земјиштето (опис): Големи трговски единици
- Броеви на катастарските парцели во состав на градежната парцела: КП 2007
- Површина за градба: 2769 м²
- Бруто развиена површина: 4985 м²
- Процент на изграденост: 65%
- Коефициент на искористеност на земјиштето: 1.2
- Максимална дозволена висина: 12 м
- Катност: П+2
- Почетна/Утврдена цена по метар квадратен:
- Вкупна почетна/утврдена цена:

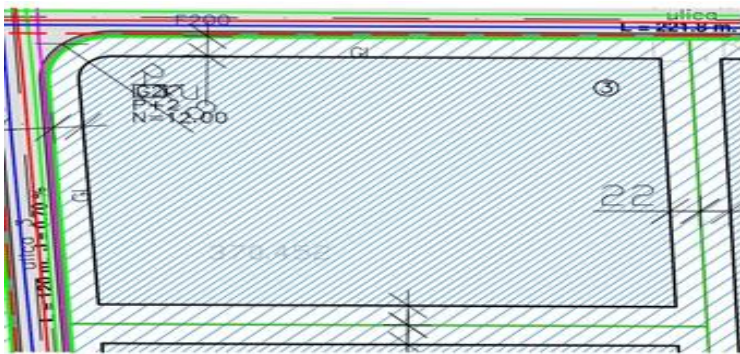
10. Информации за градежна парцела

- Број на градежна парцела: 2
- Вкупна површина на градежната парцела: 13060 м²
- Намена на земјиштето (основна класа): Г2
- Намена на земјиштето (опис): Лесна загадувачка индустрија
- Броеви на катастарските парцели во состав на градежната парцела: КП 2003/1
- Површина за градба: 8489 м²
- Бруто развиена површина: 15280 м²
- Процент на изграденост: 65%
- Коефициент на искористеност на земјиштето: 1.2
- Максимална дозволена висина: 12 м
- Катност: П+2
- Почетна/Утврдена цена по метар квадратен:
- Вкупна почетна/утврдена цена:

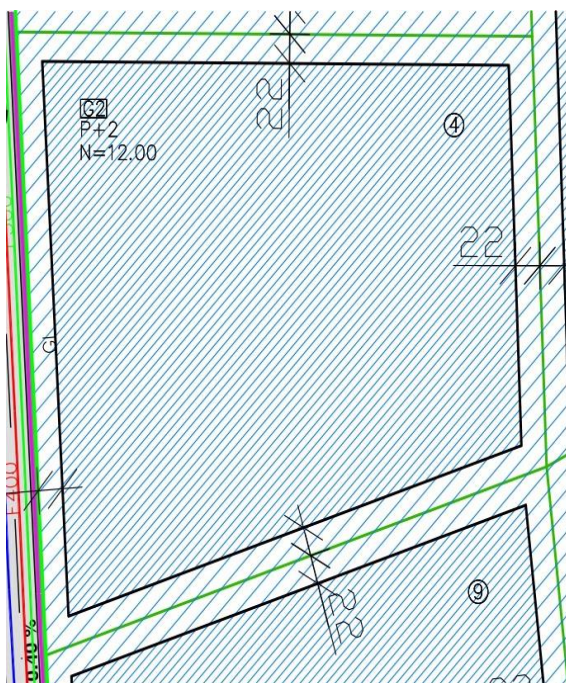
11. Информации за градежна парцела

- Број на градежна парцела: 3
- Вкупна површина на градежната парцела: 7809 м²
- Намена на земјиштето (основна класа): Г2
- Намена на земјиштето (опис): Лесна загадувачка индустрија
- Броеви на катастарските парцели во состав на градежната парцела: КП 2003/1
- Површина за градба: 5076 м²
- Бруто развиена површина: 9140 м²
- Процент на изграденост: 65%
- Коефициент на искористеност на земјиштето: 1.2
- Максимална дозволена висина: 12 м
- Катност: П+2
- Почетна/Утврдена цена по метар квадратен:
- Вкупна почетна/утврдена цена:

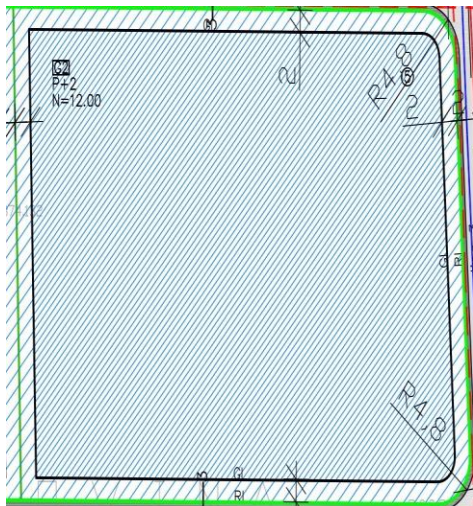
12. Информации за градежна парцела

- Број на градежна парцела: 4
- Вкупна површина на градежната парцела: 9469 м²
- Намена на земјиштето (основна класа): Г2
- Намена на земјиштето (опис): Лесна загадувачка индустрија
- Броеви на катастарските парцели во состав на градежната парцела: КП 2003/1
- Површина за градба: 6155 м²
- Бруто развиена површина: 11080 м²
- Процент на изграденост: 65%
- Коефициент на искористеност на земјиштето: 1.2
- Максимална дозволена висина: 12 м
- Катност: П+2
- Почетна/Утврдена цена по метар квадратен:
- Вкупна почетна/утврдена цена:

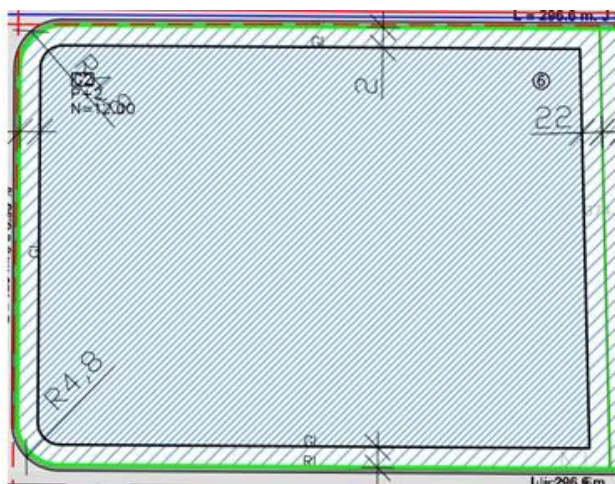
13. Информации за градежна парцела

- Број на градежна парцела: 5
- Вкупна површина на градежната парцела: 15729 м²
- Намена на земјиштето (основна класа): Г2
- Намена на земјиштето (опис): Лесна загадувачка индустрија
- Броеви на катастарските парцели во состав на градежната парцела: КП 2003/1
- Површина за градба: 10225 м²
- Бруто развиена површина: 18405 м²
- Процент на изграденост: 65%
- Коефициент на искористеност на земјиштето: 1.2
- Максимална дозволена висина: 12 м
- Катност: П+2
- Почетна/Утврдена цена по метар квадратен:
- Вкупна почетна/утврдена цена:

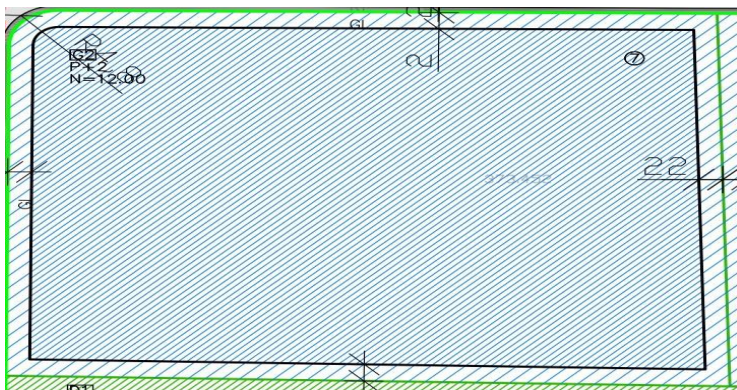
14. Информации за градежна парцела

- Број на градежна парцела: 6
- Вкупна површина на градежната парцела: 15787 м²
- Намена на земјиштето (основна класа): Г2
- Намена на земјиштето (опис): Лесна загадувачка индустрија
- Броеви на катастарските парцели во состав на градежната парцела: КП 2003/1
- Површина за градба: 10270 м²
- Бруто развиена површина: 18490 м²
- Процент на изграденост: 65%
- Коефициент на искористеност на земјиштето: 1.2
- Максимална дозволена висина: 12 м
- Катност: П+2
- Почетна/Утврдена цена по метар квадратен:
- Вкупна почетна/утврдена цена

15. Информации за градежна парцела

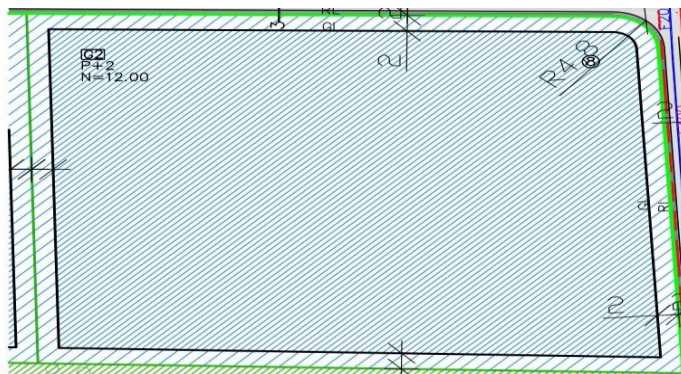
- Број на градежна парцела: 7
- Вкупна површина на градежната парцела: 16501 м²
- Намена на земјиштето (основна класа): Г2
- Намена на земјиштето (опис): Лесна загадувачка индустрија
- Броеви на катастарските парцели во состав на градежната парцела: КП 2003/1
- Површина за градба: 10730 м²
- Бруто развиена површина: 19320 м²
- Процент на изграденост: 65%
- Коефициент на искористеност на земјиштето: 1.2
- Максимална дозволена висина: 12 м
- Катност: П+2
- Почетна/Утврдена цена по метар квадратен:
- Вкупна почетна/утврдена цена:

16. Информации за градежна парцела

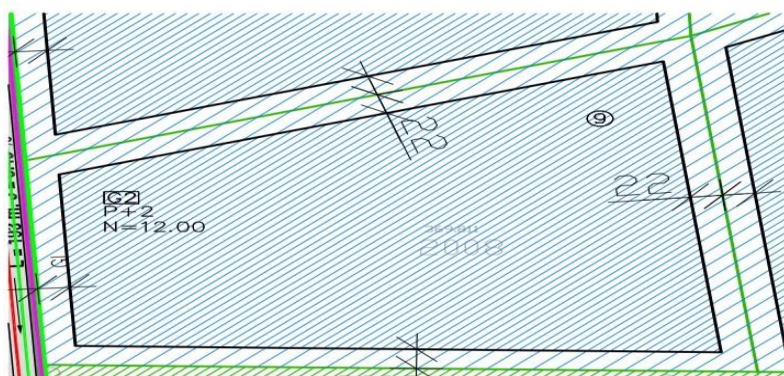
- Број на градежна парцела: 8
- Вкупна површина на градежната парцела: 16802 м²
- Намена на земјиштето (основна класа): Г2
- Намена на земјиштето (опис): Лесна загадувачка индустрија
- Броеви на катастарските парцели во состав на градежната парцела: КП 2003/1
- Површина за градба: 10925 м²

- Бруто развиена површина: 19665 м²
- Процент на изграденост: 65%
- Коефициент на искористеност на земјиштето: 1.2
- Максимална дозволена висина: 12 м
- Катност: П+2
- Почетна/Утврдена цена по метар квадратен:
- Вкупна почетна/утврдена цена:

17. Информации за градежна парцела

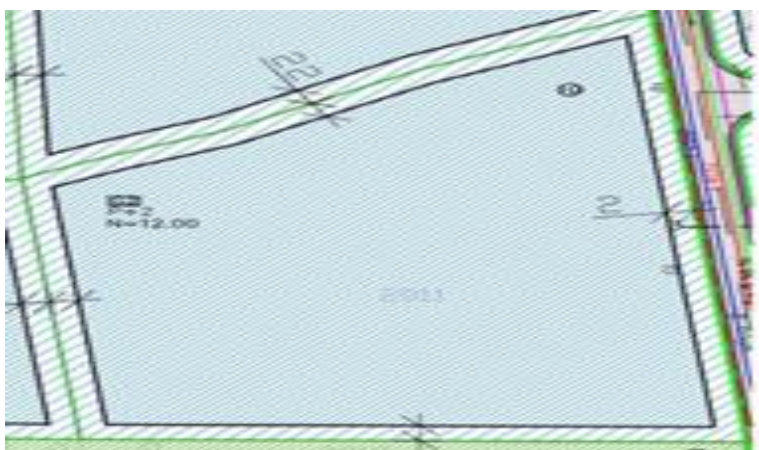
- Број на градежна парцела: 9
- Вкупна површина на градежната парцела: 7537 м²
- Намена на земјиштето (основна класа): Г2
- Намена на земјиштето (опис): Лесна загадувачка индустрија
- Броеви на катастарските парцели во состав на градежната парцела: КП 2008
- Површина за градба: 4900 м²
- Бруто развиена површина: 8820 м²
- Процент на изграденост: 65%
- Коефициент на искористеност на земјиштето: 1.2
- Максимална дозволена висина: 12 м
- Катност: П+2
- Почетна/Утврдена цена по метар квадратен:
- Вкупна почетна/утврдена цена:

18. Информации за градежна парцела

- Број на градежна парцела: 10
- Вкупна површина на градежната парцела: 13363 м²

- Намена на земјиштето (основна класа): Г2
- Намена на земјиштето (опис): Лесна загадувачка индустрија
- Броеви на катастарските парцели во состав на градежната парцела:
КП 2011
- Површина за градба: 8690 м²
- Бруто развиена површина: 15645 м²
- Процент на изграденост: 65%
- Коефициент на искористеност на земјиштето:
- Максимална дозволена висина: 12 м
- Катност: П+2
- Почетна/Утврдена цена по метар квадратен:
- Вкупна почетна/утврдена цена:

19. Табела со Нумерички показатели за останати слободни градежни парцели, согласно УПВНМ

Број на парцела	Површина на парцела	Максимална површина за градба м2	Развиена површина за градба м2	Катност на објекти	Висина на објект до венец	Намена на објект	Компатибилна класа на намена	Број на паркинг места
1	14639	9515	17567	П+2	12.0	Г2	Г3,Г4,Б1,Б2,Д2	176
2	13060	8489	15280	П+2	12.0	Г2	Г3,Г4,Б1,Б2,Д2	153
3	7809	5076	9140	П+2	12.0	Г2	Г3,Г4,Б1,Б2,Д2	91
4	9469	6155	11080	П+2	12.0	Г2	Г3,Г4,Б1,Б2,Д2	111
5	15729	10225	18405	П+2	12.0	Г2	Г3,Г4,Б1,Б2,Д2	184
6	15787	10270	18490	П+2	12.0	Г2	Г3,Г4,Б1,Б2,Д2	185
7	16501	10730	19320	П+2	12.0	Г2	Г3,Г4,Б1,Б2,Д2	193
8	16802	10925	19665	П+2	12.0	Г2	Г3,Г4,Б1,Б2,Д2	197
9	7537	4900	8820	П+2	12.0	Г2	Г3,Г4,Б1,Б2,Д2	88
10	13363	8690	15645	П+2	12.0	Г2	Г3,Г4,Б1,Б2,Д2	156
11	16096	10462	19315	П+2	12.0	Г2	Г3,Г4,Б1,Б2,Д2	193
12	6505	4230	7620	П+2	12.0	Б2	А2,А3,А4,Б3,Б4,Б3,Б5	288
13	6516	4235	7625	П+2	12.0	Б2	А2,А3,А4,Б3,Б4,Б3,Б5	160
14	5694	3700	6660	П+2	12.0	Б5	Б1,Б2,Б3,Б4,Б6,Б2,Б3,Д3	162
15	5392	3605	6490	П+2	12.0	Б2	А2,А3,А4,Б3,Б4,Б3,Б5	65
16	4486	2769	4985	П+2	12.0	Б2	А2,А3,А4,Б3,Б4,Б3,Б5	50
17	22586	14680	26425	П+2	12.0	Г2	Г3,Г4,Б1,Д2	264
18	21276	13830	24900	П+2	12.0	Г2	Г3,Г4,Б1,Д2	249
19	8820	5735	10330	П+2	12.0	Г2	Г3,Г4,Б1,Д2	103
20	8458	5500	9900	П+2	12.0	Г2	Г3,Г4,Б1,Д2	99
21	11966	7780	14000	П+2	12.0	Г2	Г3,Г4,Б1,Д2	140
22	3403	1971	3942	П+2	12.0	Б2	А2,А3,А4,Б3,Б4,Б3,Б5	65
23	10414	6770	12200	П+2	12.0	Г2	Г3,Г4,Б1,Д2	122
24	8353	5430	9780	П+2	12.0	Г2	Г3,Г4,Б1,Д2	98
25	8361	5440	9800	П+2	12.0	Г2	Г3,Г4,Б1,Д2	98
26	12379	8050	14500	П+2	12.0	Г2	Г3,Г4,Б1,Д2	145
27	16053	10440	18800	П+2	12.0	Г2	Г3,Г4,Б1,Д2	188
28	6905	4490	8085	П+2	12.0	Г2	Г3,Г4,Б1,Д2	81
29	6921	4500	8100	П+2	12.0	Г2	Г3,Г4,Б1,Д2	81
30	6934	4500	8100	П+2	12.0	Г2	Г3,Г4,Б1,Д2	81
31	6858	4460	8030	П+2	12.0	Г2	Г3,Г4,Б1,Д2	80
32	16835	10950	19710	П+2	12.0	Г2	Г3,Г4,Б1,Д2	197
33	9124	6639	10949	П+2	12.0	Б5	Б1,Б2,Б3,Б4,Б6,Б2,Б3,Д3	61
34	8685	5645	10442	П+2	12.0	Б2	А2,А3,А4,Б3,Б4,Б3,Б5	104
35	16485	10715	19290	П+2	12.0	Г2	Г3,Г4,Б1,Д2	193
36	7059	4590	8265	П+2	12.0	Г2	Г3,Г4,Б1,Д2	83
37	6996	4550	8190	П+2	12.0	Г2	Г3,Г4,Б1,Д2	82
38	4236	2750	2750	П	/	Е3	/	1
39	5015	3260	5870	П+2	12.0	Г2	Г3,Г4,Б1,Д2	59
40	6934	4500	8100	П+2	12.0	Г2	Г3,Г4,Б1,Д2	81
41	18353	15800	22200	П+2	12.0	Г2	Г3,Г4,Б1,Д2	222
42	13527	8800	15840	П+2	12.0	Г2	Г3,Г4,Б1,Д2	158
43	6425	4176	7710	П+2	12.0	Б2	А2,А3,А4,Б3,Б4,Б3,Б5	196
44	5428	3528	6514	П+2	12.0	Б2	А2,А3,А4,Б3,Б4,Б3,Б5	96
45	12458	8062	14940	П+2	12.0	Г2	Г3,Г4,Б1,Д2	146
46	6216	3187	7450	П+2	12.0	Г2	Г3,Г4,Б1,Д2	75
47	9601	6241	11521	П+2	12.0	Б5	Б1,Б2,Б3,Б4,Б6,Б2,Б3,Д3	196
48	25264	Парковско Зеленило				Д1	/	/
49	345	/	/	П	4.0	Е2	/	1
50	378	/	/	П	4.0	Е2	/	1

Информација за приклучок на струја, вода, канал и гас:

	Вид на приклучок	Забелешка :
1	Уредување на градежно земјиште	Согласно Програмата за уредување на градежно земјиште за 2018 година , Службен Гласник бр.17/2017, индустријата во Општина Куманово е ослободена од плаќање на надомест за уредување на градежно земјиште.
2	Електрична енергија	На локацијата има далековод, и е поставена трафостаница во сопственост на ЕВН.

Досега се отуѓени 11 (единаесет) градежни парцели во КО Горно Којнаре со намена Г2- лесна и незагадувачка индустрија , при што од страна на Општина Куманово , Сектор за урбанизам , комунални дејности и заштита на животната средина и природата издадени се 11 (единаесет) одобренија за градење за отуѓените градежни парцели.

Одобренијата за градење се издадени за изградба на :

1. Управна зграда и индустриска хала – магацин , издадено на инвеститорот БЕНТОН – НИ ДООЕЛ експорт – импорт Куманово , за ГП 21, КП 1982/4 КО Горно Којнаре м.в. Речица,
2. Управна зграда и индустриска хала за производство на амбалажа , издадено на инвеститорот БЕНТОН – НИ ДООЕЛ експорт – импорт Куманово , за ГП 1 , КП 2003/3 КО Горно Којнаре , м.в. Новине,
3. Управна зграда и индустриска зграда , издадено на инвеститорот БЕНТОН – НИ ДООЕЛ експорт – импорт Куманово, за ГП 11 , КП 2003/2 КО Горно Којнаре , м.в. Новине,
4. Хала за сечење , виткање и складирање на арматура за градежништво, издадено на инвеститорот КВАЛИТЕТ-ПРОМ ДООЕЛ Куманово, за ГП 23, КП 1982/3 КО Горно Којнаре, м.в. Речица,
5. Отуѓена градежна парцела на инвеститорот ДГПТУ СИТИ АГРОКУЛТУРА ДООЕЛ увоз-извоз Куманово, за ГП 35, КП 1976/4 КО Горно Којнаре, м.в. Речица
6. Отуѓена градежна парцела на инвеститорот АМДИ ЏАФЕРИ од с.Отља, за ГП 32 , КП 1976/3 КО Горно Којнаре, м.в. Речица
7. Отуѓена градежна парцела на инвеститорот ТДВНППУ Хромак Емил ДООЕЛ за ГП 45, КП 1970/8 КО Горно Којнаре, м.в. Речица
8. Отуѓена градежна парцела на инвеститорот АРМОС Балкан ДООЕЛ на ГП 42, КП 1970/7 КО Горно Којнаре, м.в. Речица
9. Отуѓена градежна парцела на инвеститорот УПМ Груп ДООЕЛ Куманово за ГП 43, за КП 1970/6 КО Горно Којнаре, м.в. Речица
10. Отуѓени градежни парцели на инвеститор ДТМ ЛИДЛ Северна Македонија ДООЕЛ за ГП 17,18,19,20,24,25,26,27,28,29,30,31,36,37,38,39 и 40 за КП 1982/5 КО Горно Којнаре, м.в. Речица
11. Отуѓена градежна парцела на инвеститорот УПМ Груп ДООЕЛ Куманово за ГП 33, КП 1976/6 КО Горно Којнаре, м.в. Речица

4. Информации за детален урбанистички план за дел од У.Е. “Индустија”, урбан блок 78 -Куманово

4.1. Географска и геодетска местоположба на планскиот опфат

Планскиот опфат се наоѓа на запад на градежниот реон на градот, во некогашната зона на специјална намена односно зона сопственост на Министерство за одбрана. Просторот зафаќа површина од 28,46 ха, а е во следниве граници:

- Север -ул. “11ти Ноември”,
- Запад - ул “2005”,
- Југ - ул “11 -ти Октомври”,
- Исток - автопат Е-75 и граница на Урбан блок 78.

4.2. Опис и образложение на планските решенија

Со ДУП утврдени се следниве намени: образование, потреби на министерство за одбрана, локација за потреби на ЕЛС (јавни претпријатија, образование, здравство, ПП дом, мали производствени работилници), загадувачко производство, сервис, стоваришта, домување за потребите на Министерство за одбрана.

Предвидени се две локации за објекти од комунална супраструктура како што се противпожарен дом, терминал за возила на јавните комунални претпријатија. За потребите на новопланираните градби за снабдување со електрична енергија се предвидени осум локации за изградба на трафостаници. Се задржува локација за мерна регулативна станица за гас.

Снабдување на објектите со санитарна, технолошка и противпожарна вода е преку градска водоводна мрежа со изградба на секундарна и приклучна водоводна мрежа.

Канализационата мрежа е предвидена да биде од сепарационен тип и да се влива во геадската канализациона мрежа.

Во продолжение се информираат градежните парцели кои се наменети за лесна и загадувачка индустрија.

5. МОЖНОСТИ ЗА “БРАУНФИЛД” (Brownfield) ИНВЕСТИЦИИ ВО ОПШТИНА КУМАНОВО

Во општина Куманово постојат повеќе локации со можност за привлекувањенат brownfield инвестиции, односно инвестиции кои што се реализираат во веќе постоечки, но неискоритени капацитети, кои што се сопственост на разни субјекти од државата.

„Brownfield” инвестициите се поранешно индустриско земјиште, кое сега е слободно, не се користи, но има потенцијал да биде повторно развиено за нови потреби.

Дека преку процес на рекомпонирање, реструктурирање, реновирање и воведување на нови процеси за работа, за производство или извршување на друг вид на дејнос. Овие индустриски локации, претставуваат шанса за нови бизнис можности, можен профит на празни или неискоритени имоти, но и бенефити за општината и регионот каде се наоѓаат, како и пристап до нови пазари за инвеститорите.

На територијата на Општина Куманово постојат повеќе потенцијални локации кои се наоѓаат на листата на просторни капацитети наменети за т.н. brownfield инвестиции.

Агенција за управување со одземен имот <http://www.odzemenimot.gov.mk/kontakt.aspx>

Агенцијата за привлекување странски инвестиции

ПРИЛОГ 1. ЛИСТА НА ИНСТИТУЦИИ НА РМ И ОРГАНИЗАЦИИ ОВЛАСТЕНИ ЗА ИЗДАВАЊЕ ДОЗВОЛИ НА ИНВЕСТИТОРИ

	Институција	Контакт информации	Организации овластени за издавање дозвола на инвеститори
	Централен регистар на РСМ	 : бул. Кузман Јосифоски Питу бр.1 1000 Скопје Република Македонија : +389(0) 2 3288 100 : + 389(0) 2 3123 169 www.crm.org.mk	X
	Агенција за цивилно воздухопловство	 : ул.Даме Груев бр.1 1000 Скопје Република Македонија : + 389(0)2 3114 046 : +389(0)2 3115 708 www.caa.gov.mk	X
	Регулаторна Комисија за енергетика на РСМ	 : ул.Димитрие Чуповски бр.2, 4 ^{ти} спрат 1000 Скопје Република Македонија : +389(0)2 3233 580 / 2 3254 010 : + 389(0)2 3233 586 : erc@erc.org.mk www.erc.org.mk	X
	Народна Банка на РСМ	 : бул. Кузман Јосифовски Питу бр.1 1000 Скопје Република Македонија : + 389(0)2 3108 108 : +389(0)2 3108 357 www.nbrm.mk	X

	Совет за радио – дифузија на РМ	 : Бул.ВМРО бр.3 1000 Скопје Република Македонија : + 389(0)2 3103 400 : +389(0)2 3103 401 sovet@srd.org.mk www.srd.org.mk	X
	Комисија за заштита на конкуренцијата	 : ул. Мито Хаџи – Василев Јасмин бр.50 (6- ^{ти} спрат) 1000 Скопје Република Македонија : + 389(0)2 3298 666 : +389(0)2 3296 466 kzk@kzk.gov.mk www.kzk.gov.mk	X
	Фонд за пензиско и инвалидско осигурување на РМ	1000 Скопје Република Македонија : + 389(0)2 3 250 100	
		 : +389(0)2 3 162-275 info@piom.com.mk www.piom.com.mk	
	Агенција за вработување на РСМ	 : ул.Васил Ѓоргов бр.43 1000 Скопје Република Македонија : + 389(0)2 3 111 850 : +389(0)2 3 111 856 info@avrm.gov.mk www.zvrm.gov.mk	

	Влада на РМ	 : Бул.Илинден бр.2 1000 Скопје Република Македонија : + 389(0)2 3118 022 www.vlada.mk	
	Самостојни органи на Влада на РМ		
	Агенција за млади и спорт		
	Агенција за иселеништво		
	Комисија за односи со верските заедници и религиозните групи		
	Агенција за развој и инвестиции		
	Центар за управување со кризи		
	Дирекција за заштита и спасување		
	Агенција за стоковни резерви		
	Управни организации		
	Државен Архив на РМ		
	Државен завод за статистика		
	Агенција за катастар на недвижности		

МИНИСТЕРСТВА И ОРГАНИ ВО СОСТАВ НА ВЛАДАТА НА РМ			
Министерство за внатрешни работи на РМ			
Управа за безбедност и контраразузнавање			
Биро за јавна безбедност			
Министерство за култура на РМ			
Управа за афирмирање и унапредување на културата на припадниците на заедниците во РМ			
Министерство за економија на РМ			X
Монополска управа			
Управа за наменско производство			
Државен пазарен инспекторат			
Државен инспекторат за техничка инспекција			
Биро за заштита на индустриската сопственост			
Биро за метрологија			
Министерство за труд и социјална политика на РМ			
Управа за прашања на борците и воените инвалиди			
Државен инспекторат за труд			
Министерство за транспорт и врски на РМ			X
Управа за телекомуникации			
Управа за цивилна воздухопловна пловидба			
Капетанија на пристаништата			

Државен инспекторат за транспорт			
Државен инспекторат за градежништво и урбанизам			
Државен комунален инспекторат			
Министерство за информатичко општество на РМ			
Министерство за здравство на РМ			X
Фонд за здравствено осигурување			
Државен санитарен и здравствен инспекторат			
Биро за лекови			
Дирекција за храна			
Проектна единица за развој на здравствениот сектор			
Министерство за надворешни работи на РМ			
Министерство за финансии на РМ			X
Управа за имотно правни работи			
Царинска управа			X
Државен девизен инспекторат			
Управа за јавни приходи			X
Дирекција за спречување на перење пари			
Финансиска полиција			
Министерство за животна средина и просторно планирање на РМ			
Државен инспекторат за животна средина			
Служба за животна средина			
Служба за прорасторен информативен систем			
Управа за катастар и регистрација на недвижности			
Министерство за правда на РМ			
Државен управен инспекторат			
Управа за извршување на санкциите			
Биро за судски вештачења			
Управа за водење на матични книги			
Министерство за одбрана на РМ			
Министерство за образование и наука на РМ			
Педагошка служба			

	Биро за развој на		
	Министерство за локална самоуправа на РМ		X
	Државен инспекторат за локална самоуправа		
	Биро за стопански недоволно развиени подрачја		
	Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство на РМ		X
	Управа за ветеринарство		
	Управа за водостопанство		
	Управа за хидрометеоролошки работи		
	Управа за семе и семенски материјал		
	Управа за заштита на растенијата		
	Државен инспекторат за земјоделство		
	Државен инспекторат за шумарство и ловство		

